

Programma Cultuur 2026-2030

Actualisatie cultuurbeleid

Inhoudsopgave

Inleiding	2
Doel	4
Leeswijzer	4
1 Uitgangssituatie	6
1.1 Waar gaat het over	7
1.2 Trends en ontwikkelingen	7
1.3 Korte terugblik op de vorige beleidsperiode	8
1.4 Het interactieve proces en de opbrengst	9
2 Cultureel perspectief Gorinchem	10
2.1 Kunst en cultuur zijn de zuurstof voor onze samenleving	11
3 Cultuurbeleid in een bredere maatschappelijke context	18
3.1 Relaties met andere beleidsterreinen	19
3.2 Samenwerking met andere overheden	27
4 Uitwerking programmalijnen	28
4.1 Kunst en cultuur zorgen voor identiteit en vertellen wie we zijn	30
4.2 Kunst en cultuur als motor voor meedoen en creatieve ontwikkeling	36
4.3 Kunst en cultuur als podium in de samenleving	44
5 Monitoring, evaluatie en culturele codes	50
5.1 Monitoring en evaluatie	51
5.2 Culturele codes	52
6 Financieel overzicht	54
Bijlagen:	
1 Uitvoeringsagenda 2026-2030 op hoofdlijnen	57
2 Kernsamenvatting Toekomstanalyse Culturele aanbieders 2024-2025 Gorinchem	63
3 Samenvatting participatieproces en opbrengst	65
4 Ringenmodel culturele infrastructuur	71
5 Toelichting cultuurcodes: Fair practice, Governance en Diversiteit & Inclusie	73

Inleiding

Cultuur is een essentieel onderdeel van de identiteit en leefbaarheid van Gorinchem. De afgelopen jaren hebben we met succes de Cultuurvisie 2019-2023 uitgevoerd, met nadruk op cultuurparticipatie, cultuureducatie en cultureel erfgoed. Nu is het tijd voor de volgende stap. De actualisatie van het cultuurbeleid is nodig om in te spelen op de veranderende dynamiek binnen de cultuursector en de ambities van de gemeente verder te versterken.

Deze actualisatie beantwoordt niet alleen de ambities uit het Collegeprogramma, maar speelt ook in op de bredere maatschappelijke en culturele ontwikkelingen die Gorinchem de komende jaren zullen vormgeven. Daarnaast sluit het aan bij de strategische lijnen van de Omgevingsvisie 2050 en de Integrale Samenlevingsvisie 2025-2030. Deze visies bieden volop kansen om cultuur integraal in te zetten voor de toekomstgerichte ontwikkeling van de stad, waarbij de kracht van culturele organisaties en het cultureel erfgoed van Gorinchem een centrale rol spelen.

Het Programma Cultuur 2026-2030 is dan ook niet alleen een actualisatie van het bestaande beleid, maar ook een noodzakelijke stap richting een vernieuwd en toekomstbestendig cultuurbeleid. Dit beleid stelt de stad en haar bewoners in staat om actief en met trots bij te dragen aan een dynamische culturele toekomst.

Doel

Het geactualiseerde beleid heeft als doel om de waarden van kunst en cultuur te benutten en te versterken. Deze waarden leveren een belangrijke bijdrage aan verschillende kaders en ambities van de Omgevingsvisie en de Integrale Samenlevingsvisie, zoals het versterken van de aantrekkingskracht en het leefklimaat van Gorinchem.

Want kunst en cultuur hebben in Gorinchem ook een duidelijke sociale waarde: samendoen, samen beleven, ontmoeten en verbinden van een zo breed mogelijke Gorinchemse samenleving. En een economische waarde door de verbetering van het vestigingsklimaat voor bedrijven, (nieuwe) inwoners en de aantrekkingskracht van toeristen (citymarketing). Daarnaast leveren kunst en cultuur een belangrijke bijdrage aan het onderwijs (cultuureducatie) en daarmee aan de talentontwikkeling van jongeren en het welzijn van onze inwoners.

Leeswijzer

Dit Programma cultuur 2026-2030 maakt onderdeel uit van het Beleidshuis Gorinchem. Het is een thematisch programma dat aansluit op de gemeentelijke Omgevingsvisie en Integrale Samenlevingsvisie. Dit betekent dat het Programma cultuur dus niet hetzelfde is als een Cultuurvisie of een Cultuurnota oude stijl.

Het Programma cultuur is opgebouwd uit een actualisatie van het beleid - zoals dat was vastgelegd in de Cultuurvisie 2019-2023 - met een uitvoering in programmalijnen met actiepunten. We schetsen in hoofdstuk 1 eerst de uitgangssituatie, waarbij we kort terugblikken op de vorige beleidsperiode. In aansluiting daarop geven we op hoofdlijnen aan wat de opbrengst is geweest van alle bijeenkomsten en gesprekken die we in de aanloop naar dit programma hebben georganiseerd.

In hoofdstuk 2 gaan we in op het belang van kunst en cultuur voor onze samenleving en schetsen we een beeld van de culturele infrastructuur met de perspectieven en mogelijkheden van Gorinchem. In hoofdstuk 3 plaatsen we het cultuurbeleid in een bredere maatschappelijke context, en geven we aan welke raakvlakken er zijn met andere beleidsterreinen en welke samenwerking we zien met andere overheden.

Op basis van de eerste drie hoofdstukken werken we in hoofdstuk 4 de beleidsactualisatie op hoofdlijnen uit in drie programmalijnen. Deze programmalijnen zijn opgebouwd uit organisaties en onderwerpen, waarbij we de stand van zaken en ambities aangeven en welke actiepunten we voorstellen. In hoofdstuk 5 geven we aan op welke wijze we het beleid en de uitvoering met de beschikbare mogelijkheden kunnen monitoren en evalueren. Hoofdstuk 6 tenslotte, bevat een financieel overzicht van de bestaande middelen die beschikbaar zijn voor de uitvoering van het programma.

Uitgangssituatie

1.1. Waar gaat het over

Wat is cultuur?

Onder 'cultuur' verstaan we vele verschijningsvormen. De inwoners en de 'makers' in de cultuursector beleven, waarderen, maken, ontwikkelen en ontdekken samen culturele uitingen. Het gaat om muziek, theater, dans, beeldende kunst, architectuur, vormgeving, letteren, film, nieuwe media, culturele evenementen, kunstwerken in de buitenruimte, historische collecties en archieven en ook ons immateriële erfgoed. Onder dit laatste wordt verstaan de niet-fysieke cultuuroverblijfselen, zoals tradities, muziekstijlen, gebruiken en legendes, die van generatie op generatie worden doorgegeven.

Het materieel (onroerend) erfgoed betreft onderwerpen als monumentenzorg, archeologie, cultuurhistorische landschappen en beschermde stadsgezichten. Het gemeentelijk beleid op dit gebied is vastgelegd in de nota 'Erfgoedbeleid Gorinchem 2025-2050'. Dit maakt dus geen deel uit van dit Programma, maar wel liggen er de nodige dwarsverbanden.

1.2. Trends en ontwikkelingen

De culturele sector in Nederland bevindt zich in een fase van heroriëntatie en versterking, terwijl de druk op publieke middelen toeneemt. Tegelijk groeit de aandacht voor cultuurparticipatie van jongeren, nieuwe makers en het stimuleren van diversiteit en inclusie in het cultuuraanbod. Digitalisering en technologische innovatie bieden nieuwe kansen voor culturele beleving en een breder bereik. Daarnaast draagt cultuur steeds meer bij aan brede welvaart en leefkwaliteit, wat leidt tot een herwaardering van de rol van cultuur in gebiedsontwikkeling en sociaal beleid.

De mogelijke invoering van een gemeentelijke zorgplicht in de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen kan lokaal gevolgen hebben voor het culturele voorzieningenaanbod. De VNG benadrukt in de propositie 'Samen cultuur borgen' het belang van cultuur als publiek goed. De aandacht voor een evenwichtige spreiding van culturele voorzieningen groeit. Niet alleen grote steden, maar ook kleinere gemeenten en landelijke regio's moeten toegang hebben tot een volwaardig cultureel aanbod.

Wat betekent dit voor Gorinchem?

De culturele infrastructuur en het lokale aanbod moeten in Gorinchem blijvend worden afgestemd op veranderende maatschappelijke behoeften. De groeiende aandacht voor inclusie en jongerenparticipatie vraagt om ruimte voor experiment, coproductie en nieuwe makers, ook buiten de gevestigde instellingen. Tegelijkertijd vereist de vergrijzing een cultureel aanbod dat aansluit bij de belevingswereld van ouderen en mantelzorgers.

De VNG benadrukt hoe belangrijk het is om cultuur goed en langdurig te ondersteunen. Niet alleen met geld, maar ook door cultuur te koppelen aan andere thema's in de samenleving. Voor Gorinchem is dat een kans om cultuur sterker te verbinden met bijvoorbeeld gezondheid, onderwijs, leefomgeving en economie. Cultuur speelt namelijk een steeds grotere rol in hoe we onze stad ontwikkelen en met elkaar samenleven. Dat vraagt om een aanpak waarin cultuur vanzelfsprekend wordt meegenomen in keuzes die we maken. Het nieuwe Cultuurhuis kan daarin een belangrijke, verbindende rol spelen.

1.3. Korte terugblik op de vorige beleidsperiode

Toekomstanalyse culturele aanbieders

Om de culturele aanbieders in Gorinchem de komende jaren zo goed mogelijk te kunnen blijven ondersteunen, is in 2024 een onderzoek uitgevoerd. Dit onderzoek richtte zich op diverse thema's zoals organisatie, zichtbaarheid, samenwerking en financiering.

Uit dit onderzoek kwam kort samengevat het volgende beeld naar voren. De culturele sector in Gorinchem is veelzijdig, met een dynamische mix van kleine verenigingen, professionele instellingen en bevlogen individuele kunstenaars. Het culturele aanbod is sterk, heeft kwaliteit en biedt een stevige basis om op voort te bouwen. Tegelijkertijd liggen er kansen voor verdere versterking, bijvoorbeeld op het gebied van verjonging, het verlagen van werkdruk, het uitbreiden van beschikbare middelen, het vergroten van het netwerk, het verbeteren van zichtbaarheid en het werken aan een toekomstbestendige sector.

Op basis van de uitkomsten van deze toekomstanalyse (zie Bijlage 2) willen we de Gorcumse cultuursector vraaggericht ondersteunen. Zie hierna bij 4.2. Kunst en cultuur als motor voor meedoen en creatieve ontwikkeling.

In 2026 vindt verdere besluitvorming plaats over het definitief ontwerp van het nieuwe Cultuurhuis. De opening is beoogd in 2027. Bij de realisatie van het Cultuurhuis is ook de uitwerking van een cultuurfonds een aandachtspunt.

Het verder ontwikkelen van de digitale toegankelijkheid van ons erfgoed in het regionaal archief creëert nieuwe kansen voor het bereiken van een breder publiek, het bevorderen van onderzoek en het versterken van samenwerkingen.

Burgerpeiling

Eens in de twee jaar houdt de gemeente Gorinchem een burgerpeiling. Dit is een kwalitatief onderzoek, waarbij de tevredenheid over het woon- en leefklimaat en de voorzieningen in Gorinchem wordt gemeten. Aan de hand van een landelijk gestandaardiseerde vragenlijst krijgen inwoners stellingen voorgelegd, waaronder de tevredenheid over culturele voorzieningen. Als de score lager is dan 50% leidt dit tot een aandachtspunt.

De burgerpeilingen 2023 en 2025 lieten zo'n lagere score zien bij de vraag: "In hoeverre bent u tevreden over het aanbod van culturele voorzieningen (zoals bibliotheek, muziekschool, theater)".

Deze uitslag is een belangrijk punt van aandacht dat wij betrekken bij de uitwerking van het Cultuurhuis. Een uitwerking die uitgaat van de realisatie van een multifunctionele instelling, die een bibliotheek, theaterzaal en flexibele ruimtes voor culturele en maatschappelijke activiteiten combineert. Een gemeentelijke muziekschool behoort niet tot de mogelijkheden, maar wel is muziekonderwijs mogelijk bij particulier initiatief.

1.4. Het interactieve proces en de opbrengst

In aanloop naar dit programma is er in diverse bijeenkomsten actief meegedacht over de actualisatie van het cultuurbeleid. Zo zijn we op 26 juni 2025 gestart met een informatie en ontmoetingsbijeenkomst met raadsleden en belangstellende inwoners en vertegenwoordigers van culturele organisaties. Daarna vond in het stadhuis een werksessie plaats met medewerkers van verschillende beleidsterreinen: cultuur, erfgoed, sociaal domein, sport, welzijn, onderwijs, economie, en vastgoed. Ook vonden individuele gesprekken plaats met cultuurpartners.

Aansluitend zijn drie themabijeenkomsten gehouden met bestuurs-, directieleden, medewerkers, cultuurmakers, vrijwilligers en belangstellenden die in Gorinchem actief betrokken zijn bij het thema kunst en cultuur.

Tijdens al deze bijeenkomsten werd in een goede sfeer, veelzijdig en deskundig meegedacht. Na een korte introductie over het beleid gingen we - in creatieve werksessies - met elkaar terugkijken en vooruitkijken. Dit deden we aan de hand van de volgende vragen:

Terugkijken

- Wat ging goed? en wat ging minder, of niet goed?

Vooruitkijken:

- Waarmee kunnen we het beste vooral doorgaan en waar liggen kansen?
- Welke (realistische) ideeën hebt u?, wie horen daarbij en wat is er nodig? en wat kunt u daarin betekenen (vanuit uw talent en werkterrein)?

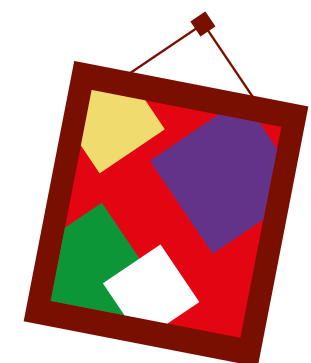
Dit leverde veel informatie op voor de evaluatie en actualisatie van het beleid. Met daarbij een grote hoeveelheid ideeën en wensen.

We waarderen uiteraard dit enthousiasme en creatieve meedenken, maar niet alle voorstellen zijn realistisch of haalbaar binnen de bestaande gemeentelijke middelen. Bovendien gaat het in dit programma om actualisatie van het bestaande cultuurbeleid en niet om nieuw beleid. Daarom maken we scherpe keuzes: we richten ons op voorstellen die het beste passen bij ons beleid, de beschikbare middelen en de behoefte van alle inwoners.

Daarnaast zijn ook verschillende ideeën afhankelijk van particulier initiatief en samenwerkingen binnen de culturele sector. Dit betekent dus dat niet alle ingebrachte ideeën en wensen in dit programma terug te vinden zijn.

In bijlage 3 treft u een overzicht aan van de bijeenkomsten en een samenvatting van de opbrengst. Hier volstaan we met een overzicht van de thema's die tijdens de bijeenkomsten en gesprekken veel genoemd zijn:

- Toegankelijkheid & inclusie: laagdrempelig, betaalbaar aanbod, voor zoveel mogelijk inwoners en leeftijdsgroepen.
- Spreiding van een gevarieerd aanbod door de binnenstad en in de wijken, dat aansluit op een zo breed mogelijke diversiteit aan inwoners.
- Jeugd & jongeren bereiken, betrekken en aansluiting vinden bij hun leefwereld en interesses.
- Cultuur meer als middel, doelgroep- en wijkgericht inzetten. Per wijk bekijken waar de behoeften liggen.
- Behoefte aan meer samenwerking en verbinding tussen culturele organisaties.
- Behoefte aan meer laagdrempelige informatie over cultuuraanbieders en ondersteuning/advies bij het aanvragen van subsidies en fondsen.

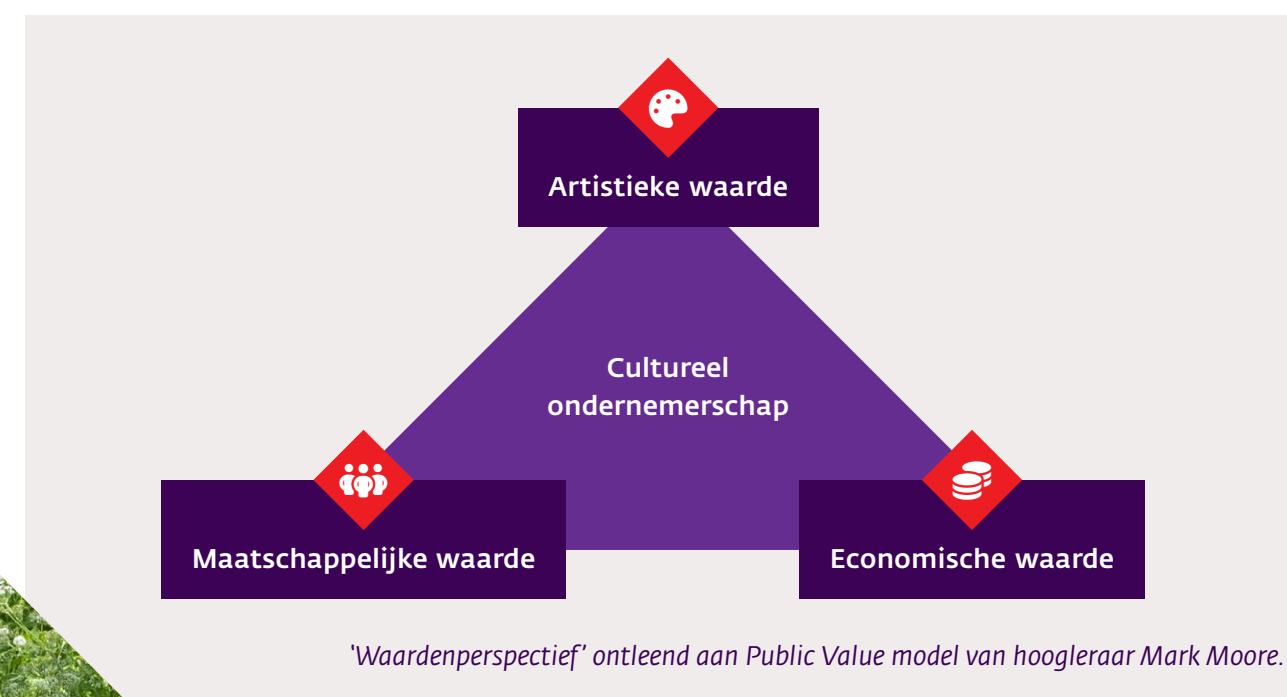
Cultureel perspectief Gorinchem

2.1. Kunst en cultuur zijn de zuurstof van onze samenleving

Kunst en cultuur zijn als het ware de zuurstof van onze samenleving. Meer in het bijzonder onderkennen we de onderstaande waarden, kwaliteiten en voorzieningen die horen bij een aantrekkelijk cultureel klimaat.

Waardenperspectief

In dit programma zijn de waarden bij ieder onderwerp specifiek aangegeven. In dit waardenperspectief richten we ons op de culturele infrastructuur. Culturele instellingen en creatieve makers leveren waarde, namelijk artistieke, economische en maatschappelijke waarde.

- **Artistieke waarde** gaat over kwaliteit, over creatieve ontwikkeling, reflectie op het bestaan, individuele ontplooiing en talentontwikkeling.
- **Maatschappelijke waarde** gaat om het - dankzij kunst en cultuur - bereiken van specifieke doelgroepen en idealiter ook het bijdragen aan vraagstukken zoals het bevorderen van sociale cohesie, inclusie en diversiteit.
- **Economische waarde** betreft het rendement voor de sector zoals eigen inkomsten, werkgelegenheid en bijdragen uit private bronnen. Met een indirecte economische spin-off voor andere sectoren zoals toerisme en horeca, door de aantrekkingskracht van Gorinchem en de regio.

Cultuur als ecosysteem

Cultuur ontstaat en groeit door samenwerking. Wanneer culturele organisaties, makers en verschillende culturele disciplines elkaar opzoeken, ontstaat een aantrekkelijk en vernieuwend cultureel aanbod waar de hele stad van profiteert. Deze ontwikkeling stopt niet bij de stadsgrenzen: culturele netwerken versterken zich door contacten en inspiratie uit de regio en het land. Daarom spreken we over cultuur als een ecosysteem.

In zo'n ecosysteem draait alles om verbinding. Culturele voorzieningen staan niet op zichzelf, maar zijn verweven met andere domeinen zoals onderwijs, zorg, welzijn, sport en het lokale bedrijfsleven. Door deze open houding kunnen nieuwe ideeën, projecten en partnerschappen ontstaan. Om dit te laten werken is actieve samenwerking nodig: tussen culturele organisaties onderling én tussen het culturele veld en de gemeente, die daarbij een betrokken en ondersteunende partner is.

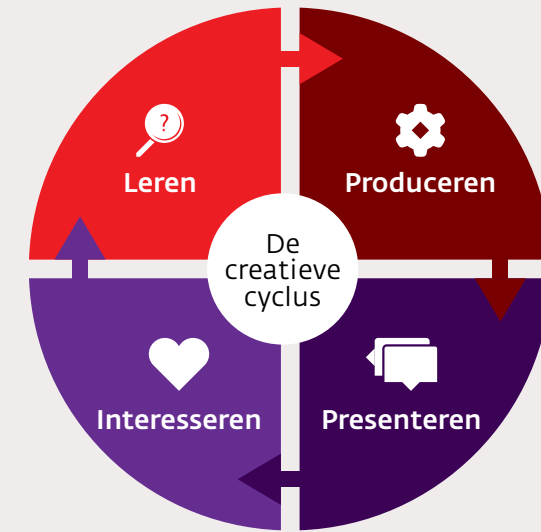
Culturele infrastructuur

De culturele infrastructuur van Gorinchem bestaat uit iedereen die cultuur maakt, organiseert of mogelijk maakt: van makers en culturele organisaties tot instellingen die culturele activiteiten ontwikkelen, produceren en presenteren. Het gaat daarbij om zowel gesubsidieerde als niet-gesubsidieerde partijen, professionals én amateurs, ondersteund door veel betrokken vrijwilligers.

Deze lokale infrastructuur is in de loop der jaren gegroeid en vormt samen een stevig netwerk dat cultuur in Gorinchem zichtbaar en toegankelijk maakt.

Creatieve cyclus

Hoe een lokale culturele infrastructuur in de praktijk functioneert, kan goed begrepen worden via de 'creatieve cyclus'. Al deze spelers - (mogelijk-)makers, culturele organisaties, professionals, amateurs en vrijwilligers - streven samen met de gemeente naar een goed functionerende lokale culturele infrastructuur, waarin plek is om te leren, te produceren en te presenteren en publiek hiervoor te interesseren. Samen vormen zij schakels in de culturele ketens, niet alleen met het culturele aanbod zelf, maar juist ook via cultuureducatie en cultuurparticipatie.

De creatieve cyclus: Cor Wijn, 'De Culturele Stad' (Nijmegen: VOC Uitgevers 2014)

- Het leren vindt plaats binnen het reguliere onderwijs, in wijkcentra en in amateurkunstverband; daarnaast bieden diverse kunst- en muziekdocenten particuliere lessen aan.
- Het produceren van kunst vindt plaats in werk- en oefenruimten, zowel voor amateurs als voor professionals.
- Het presenteren van kunstuitingen voltrekt zich op podia en festivals, in bibliotheken, galeries, musea en in de openbare ruimte.
- Het wekken van interesse voor kunst gebeurt via activiteiten van culturele instellingen, scholen en andere lokale partijen, die inwoners laten kennismaken met cultuur en het draagvlak vergroten. Ook kunst in de openbare ruimte - bijvoorbeeld op een rotonde of in de wijk - kan nieuwsgierigheid en betrokkenheid stimuleren.

Het is belangrijk om een goed evenwicht in de creatieve cyclus te vinden en deze vooral ook goed zichtbaar te maken, zodat inwoners en bezoekers weten wat er te doen is in de gemeente Gorinchem.

Ringenmodel culturele infrastructuur

Helpend in het denken over een passende culturele infrastructuur voor gemeenten is het ringenmodel (zie Bijlage 4). De culturele infrastructuur van gemeenten is afhankelijk van meerdere factoren. De belangrijkste factor heeft betrekking op de financiële middelen waarover de gemeente 'vrij' kan beschikken. Die middelen zijn vooral afhankelijk van de bevolkingssomvang. Het ringenmodel biedt daarom een omschrijving van de culturele infrastructuur van kleine gemeenten (<30.000), middelgrote gemeenten (30.000-100.000) en grote gemeenten (>100.000).

In het ringenmodel valt de gemeente Gorinchem, met ongeveer 39.000 inwoners, in de middelste ring, ofwel die van de middelgrote gemeentes. Hierbij is gekozen voor model B. Gemeenten met een centrumfunctie. Dit vanwege het feit dat Gorinchem voor cultuur een regiofunctie (middel bereik) heeft, met dus een groter verzorgingsgebied dan alleen de eigen inwoners. Op basis van dit model kan geconcludeerd worden dat Gorinchem een gemiddeld maar gevarieerd aanbod heeft aan kunst- en cultuurvoorzieningen.

De lokale culturele infrastructuur van Gorinchem omvat de volgende deelsectoren, werkterreinen en disciplines die in het ringenmodel staan aangegeven:

- Musea
- Regionaal archief
- Bibliotheek en letteren
- Podia voor theater, muziek en dans
- Cultuureducatie
- Amateurkunst en cultuurparticipatie
- Film
- Kunstwerken en makers/kunstenaars
- Erfgoed
- Culturele evenementen en festivals
- Publieke tentoonstellingsruimtes (zoals galeries)

Gorinchem beschikt niet over een gesubsidieerd Centrum voor Kunsteducatie, zoals in het ringenmodel wordt beschreven. Daar staat tegenover dat cultuureducatie wel stevig aanwezig is in de stad, dankzij het werk van Gorinchem Inspireert, het Gorcums Museum en verschillende culturele organisaties en particuliere aanbieders. Gorinchem onderscheidt zich bovendien door een rijk palet aan makers en initiatieven in theater- en podiumkunst.

Hoewel een poppodium en een percentageregeling voor kunst in de openbare ruimte – zoals in het ringenmodel worden genoemd – ontbreken, beschikt de stad als mooiste vestingstad van Nederland over een bijzondere historische omgeving, met waardevol erfgoed en een gevarieerde collectie kunst in de openbare ruimte. Met de komst van het Cultuurhuis in de binnenstad wordt daarnaast een belangrijke stap gezet in het versterken en vernieuwen van de culturele infrastructuur.

Borging infrastructuur en keuzes

De gevarieerde culturele infrastructuur van Gorinchem staat onder druk. Een aantal culturele organisaties ervaart financiële tekorten, onder andere door het wegvallen van inkomsten via landelijke fondsen en prijsstijgingen. Dergelijke lastenstijgingen zijn voor culturele organisaties niet gemakkelijk op te vangen in de exploitatie, zonder dat het ten koste gaat van de omvang van het aanbod of het bereik daarvan.

Kenmerkend voor middelgrote steden (30.000-100.000 inwoners) is dat er regelmatig sprake is van een zoektocht naar het bepalen van het ambitieniveau. De onvermijdbare exploitatie-tekorten van voorzieningen, zijn soms zodanig dat het een complexe uitdaging is om alle voorzieningen op een goed niveau in stand te houden. Daarbij is er vaak ook sprake van een natuurlijke spanning tussen het behouden en steunen van de bestaande instellingen en het vinden van middelen voor het stimuleren van vernieuwing en experiment. In Gorinchem zijn beide spanningsvelden terug te zien. Dit noodzaakt tot het maken van gefundeerde keuzes.

Subsidieverstreking actualiseren

Transparantie en openheid vormen het uitgangspunt bij het maken van keuzes en het nemen van subsidiebesluiten. Inwoners en organisaties moeten kunnen zien welke subsidies beschikbaar zijn, welke voorwaarden en criteria gelden en aan wie subsidies worden verstrekt, inclusief de hoogte van de bedragen en het doel ervan. De herijking van het subsidiebeleid en de bijbehorende instrumenten is gericht op meer samenhang, duidelijkheid en aansluiting bij de gemeentelijke ambities. Daarbij zoekt de gemeente naar een balans tussen meerjarige zekerheid voor instellingen en ruimte voor flexibiliteit en vernieuwing. Ook wordt nadrukkelijk de koppeling gelegd met de doelen van de Omgevingsvisie en de Integrale Samenlevingsvisie. De actualisatie van het gemeentelijk subsidiebeleid verloopt parallel aan de actualisatie van het cultuurbeleid zoals beschreven in het onderliggende cultuurprogramma, waarbij de besluitvorming grotendeels vóór 1 januari 2026 plaatsvindt.

Bij cultuur gaat het om de subsidieregelingen voor:

Gebiedsanalyse

Met behulp van het culturele doelgroepenmodel heeft Kunstgebouw - de provinciale ondersteuningsinstelling voor cultuur in Zuid-Holland - in 2024 een gebiedsanalyse gemaakt met behulp van het Culturele Doelgroepenmodel, ontwikkeld door Rotterdam Festivals. Met als doel om meer inzicht te krijgen in de culturele interesses van Gorinchemse huishoudens.

Aan de hand van het Culturele Doelgroepenmodel is (volstrekt anoniem) te zien hoe het cultuurgebruik van een huishouden is. Het model onderscheidt drie hoofdgroepen: intensief, medium en licht cultuurgebruik. Daarbinnen zijn 11 doelgroepen te onderscheiden op basis van kenmerken zoals leeftijd, opleidingsniveau, inkomen.

De focus voor deze analyse lag vooral op de lichte cultuurgebruikers en de wensen die deze huishoudens hebben met betrekking tot culturele activiteiten en cultureel aanbod. Voor hen is het ondernemen van een cultureel uitje minder gebruikelijk, maar dit betekent niet dat zij geen interesse hebben in cultuur.

Enkele opvallende conclusies uit de gebiedsanalyse zijn:

- Gorinchem heeft relatief veel 'lichte cultuurgebruikers', dit ligt met 46% bijna op de helft van de huishoudens. Het gemiddelde van alle huishoudens in Zuid-Holland ligt op 39%.
- De wijken waar de meeste lichte cultuurgebruikers wonen zijn Gildenwijk met 72%, Lingewijk met 61% en Haarwijk met 57%.
- In de wijken Dalem met 58% en Hoog-Dalem met 45% intensieve cultuurgebruikers, is het (potentiële) cultuurgebruik het hoogst.

In een themabijeenkomst op 18 september 2025 zijn we met culturele aanbieders uit onze gemeente dieper ingegaan op de mogelijkheden van het Culturele Doelgroepenmodel. Onder deskundige leiding van medewerkers van het Kunstgebouw hebben we met elkaar nagedacht over: datagedreven werken, de culturele infrastructuur, de toegankelijkheid en het bereik van het cultuuraanbod in Gorinchem.

De profielen en percentages van de verschillende doelgroepen zijn behulpzaam voor het culturele veld bij het ontwikkelen van activiteiten voor diverse doelgroepen. Het model kan handvaten verschaffen voor het bereiken van verschillende doelgroepen.

Cultuurbeleid in een bredere maatschappelijke context

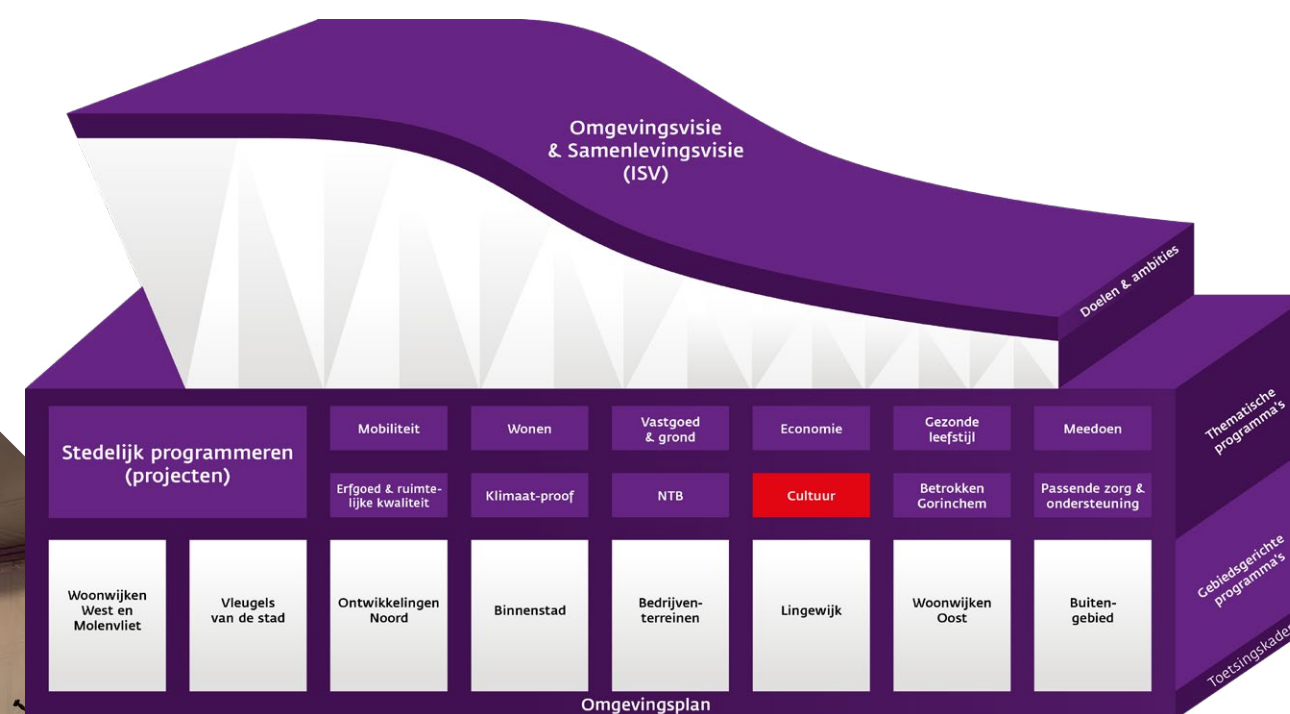
3.1. Relaties met andere beleidsterreinen

Omgevingsvisie en Integrale Samenlevingsvisie

De gemeente Gorinchem kent twee hoofdvisies. Dit zijn de Omgevingsvisie (vastgesteld in 2023) en de Integrale Samenlevingsvisie (ISV, vastgesteld in 2025). In deze visies is de gemeentelijke inzet voor de ontwikkeling van Gorinchem vastgelegd. De Omgevingsvisie bevat de stip op de horizon voor de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving tot 2050. En de ISV beschrijft de uitgangspunten, ambities en inzet van de gemeente voor het sociaal domein.

De Omgevingsvisie en de Integrale Samenlevingsvisie staan in nauwe verbinding met elkaar. Beide visies bevatten ambities en doelen die we belangrijk vinden voor de toekomst van de stad. In onze gemeente hebben we afgesproken dat we vanuit deze twee visies onze verdere plannen ontwikkelen. Dat noemen we het 'Gorcums beleidshuis'.

De uitwerking doen we gebiedsgericht, als we plannen maken voor een of meerdere wijken. En themagericht, als we een bepaald beleidsthema uitwerken in een programma. Zoals dit programma cultuur. Door te werken vanuit deze visies, versterken we het integraal werken van onze gemeente en zorgen we voor nog meer verbindingen tussen het sociaal en het fysiek domein.

De actualisatie van het cultuurbeleid dient dus vorm en inhoud te krijgen binnen dit Beleidshuis. De Omgevingsvisie en de Integrale Samenlevingsvisie bieden voor cultuur algemene beleidskaders. Dezen geven op hoofdlijnen de uitgangs- en aanknopingspunten aan, voor de actualisatie van het cultuurbeleid. Naast een uitwerking vanuit deze kaders is in het programma cultuur ook specifiek cultuurbeleid opgenomen. Hierna treft u uit beide visies een samenvattend overzicht aan van ambities en thema's die in relatie staan tot cultuur.

Omgevingsvisie en cultuur

In de Omgevingsvisie wordt onder andere sterk ingezet op het combineren van cultuur en erfgoed met moderne stedelijke ontwikkeling. Daarbij speelt cultuur een sleutelrol in het versterken van de identiteit, beleving en aantrekkelijkheid van de stad, zoals blijkt uit de volgende uitgangspunten:

Identiteit en cultureel erfgoed van Gorinchem:

- Gorinchem wil zijn identiteit versterken door het onderhouden van cultureel erfgoed en het vertellen van verhalen via musea, cultuureducatie en citymarketing.

Aantrekkelijkheid van de stad:

- Het doel is om de aantrekkelijkheid van Gorinchem te versterken voor inwoners, bedrijven en toeristen. Dit wordt bereikt door het op peil houden en verbeteren van voorzieningen. En het versterken van de sociale kwaliteit van de stad, met focus op wonen, werken, recreëren en ontmoeten.

Samen de stad maken:

- In samenwerking met de lokale samenleving, onderwijs, overheid, bedrijven en maatschappelijke- en culturele instellingen.

Ambities:

- Gezonde groei:** de sociale kwaliteit verbeteren door ontmoetingsplekken te creëren. Cultureel erfgoed als kern van ruimtelijke ordening benutten en voorzieningen op peil te houden.
- Gezonde Inwoners:** het creëren van een aantrekkelijke leefomgeving, waarin cultureel erfgoed een centrale rol speelt.
- Groene Stad:** het verbinden van cultureel erfgoed met natuur en groen.

Thema's:

- Wonen:** voldoende voorzieningen in wijken en culturele hotspots verspreid over de stad.
- Werken:** transformatie van stadsdelen voor innovatie en de creatieve sector, met focus op kwaliteit van culturele functies in de binnenstad.
- Water:** creëren van ontmoetingsplekken met ruimte voor sociale interactie.
- Regio:** versterking van regionale samenwerking, toegankelijkheid van voorzieningen en stimulering van cultureel aanbod in de regio.

De bestaande stad:

- Vitale wijken:** met eigen identiteit door fysieke en sociale ontwikkelingen. En focus op ontmoetingsplekken.
- Transformatielocaties 'vleugels van de stad':** erfgoed wordt geïntegreerd in ontwikkelingen en vormt waardevolle verblijfsplekken.
- Binnenstad:** versterking van de mix van winkels, horeca, woningen, cultuur en recreatie om de binnenstad aantrekkelijk te maken voor een breed publiek.

Integrale Samenlevingsvisie en cultuur

De Integrale Samenlevingsvisie benoemt belangrijke opgaven die in verband staan met diverse beleidsterreinen, waaronder kunst en cultuur. Voor de onderstaande thema's kunnen er vanuit cultuur verschillende bijdragen worden geleverd:

Gezonde leefstijl
Kunst en cultuur kunnen bijdragen aan de bevordering van een gezonde leefstijl, bijvoorbeeld door middel van culturele activiteiten die beweging stimuleren, of het inzetten van kunst als middel voor ontspanning en mentale gezondheid.

Betrokken Gorinchem
Cultuur speelt een belangrijke rol in het versterken van de sociale cohesie binnen de gemeenschap. Culturele initiatieven kunnen bijdragen aan het omzien naar elkaar, het bouwen van informele netwerken en het bevorderen van tolerantie door het creëren van inclusieve culturele ervaringen.

Iedereen kan meedoen
Kunst en cultuur kunnen het aanbod van activiteiten verrijken en zorgen voor een zinvolle daginvulling, met name voor diverse doelgroepen, en bijdragen aan het concept van "een leven lang leren". Daarnaast kan cultuur een inclusieve rol spelen door activiteiten toegankelijk te maken voor iedereen, ongeacht de financiële situatie.

Passende ondersteuning en zorg
Cultuur kan helpen bij vroegsignalering en interventie door middel van kunstprojecten die bijvoorbeeld de mentale gezondheid bevorderen of ruimte bieden voor zelfexpressie. Culturele initiatieven kunnen bijdragen aan de toegankelijkheid en beschikbaarheid van ondersteuning in de zorg, bijvoorbeeld door cultuur- en zorgcombinaties te integreren.

In deze samenvatting is duidelijk dat kunst en cultuur niet alleen een esthetische rol spelen, maar ook een wezenlijke bijdrage kunnen leveren aan de aantrekkelijkheid, gezondheid, welzijn, sociale betrokkenheid, inclusiviteit, en zorg binnen de lokale samenleving.

Hierna treft u in de Programmalijnen (hoofdstuk 4) een concrete uitwerking aan van de bijdragen die vanuit kunst en cultuur geleverd (kunnen) worden aan de ambities en thema's uit de Omgevings- en Integrale Samenlevingsvisie.

Kunst, cultuur, sociaal domein en gezondheid

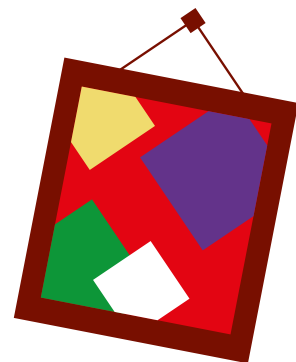
Waar staan we nu?

Het actief of passief beleven van kunst en cultuur heeft een belangrijk gunstig effect op ons algehele welbevinden en gezondheid, zo blijkt ook uit diverse internationale onderzoeken. Deelname aan kunst en cultuur draagt positief bij aan de mentale gezondheid (o.a. stressreductie, zingeving, zelfvertrouwen).

Ook is cultuur een goed middel om maatschappelijke doelen te bereiken. Zoals het vergroten van kansengelijkheid, het verminderen van eenzaamheid, het stimuleren van ontmoeting en het inspireren om situaties vanuit verschillende perspectieven te bekijken. Dit kan bijvoorbeeld door te zingen in een koor, deel te nemen aan een schilderworkshop, samen naar kunst of een voorstelling te kijken, of door als vrijwilliger actief te zijn bij een culturele organisatie.

We vinden het belangrijk dat iedereen, ook kwetsbare inwoners, kunst en cultuur kunnen beleven. In Gorinchem zijn al mooie voorbeelden van de wisselwerking tussen kunst, cultuur en positieve gezondheid, zoals 'Kunst aan de keukentafel', het Toltheater, 'Kopje kunst' in de bibliotheek, schooltheater en scholierenexposities.

Culturele organisaties werken binnen deze projecten samen met zorg- en welzijnsorganisaties. Ook de bibliotheek verbindt kunst, cultuur en het maatschappelijk en sociaal domein. De bibliotheek zet zich onder andere in voor het bestrijden en voorkomen van laaggeletterdheid, hulp bij digitale vaardigheden, ontmoetingen en het toegankelijk maken van literatuur. In Gorinchem is er bij de bibliotheek voor alle inwoners iets op het gebied van informatievoorziening rondom het maatschappelijk en sociaal domein, voor inspiratie, ontwikkeling en cultuur. De bibliotheek doet dit veelal in samenwerking met lokale partners.

De wisselwerking tussen kunst, cultuur en het sociaal domein willen we de komende periode versterken. Door culturele- en sociale partners op het gebied van (positieve) gezondheid samen te laten zoeken naar (nieuwe) mogelijkheden. Zij worden door cultuurcoaches, buurtverbinders en wijkcoördinatoren gestimuleerd om deze mogelijkheden samen te ontwikkelen en te organiseren. Voor hen zien we een rol in het bevorderen van deelname aan cultuur als preventief middel of 'medicijn' voor mensen die hier niet vanzelfsprekend mee in aanraking komen. Zij zijn in de wijken actief en kunnen het aanbod onder de aandacht brengen. Ze kunnen mensen helpen bij het kiezen uit het brede aanbod van activiteiten op het gebied van kunst, cultuur, sport- en welzijn.

Cultuur in de wijken is in alle participatiebijeenkomsten als belangrijk aandachtspunt naar voren gekomen.

Actiepunten:

- We stimuleren sociale partners en culturele organisaties om meer samen te werken en kunst- en cultuuractiviteiten in te zetten bij de invulling van de vier thema's uit de Integrale Samenlevingsvisie (ISV). Door bijvoorbeeld met behulp van cultuur de gesprekken op gang te brengen, te reflecteren en te spiegelen. Dit kan onder andere met hulp van cultuurcoaches, buurtverbinders en wijkcoördinatoren.
- (Enkele voorbeelden uit de participatie hadden betrekking op het samenwerken en kunst laten zien van GGZ-VG partners als Syndion en Leger des Heils).
- Tegelijkertijd investeren we in hechtere samenwerking tussen cultuur en het sociaal domein binnen de gemeentelijke organisatie. Om samen te werken aan de opgaven van de ISV. Ook in de uitvoeringsprogramma's van de ISV is de verbinding tussen cultuur en het sociaal domein gelegd.
- We stimuleren culturele organisaties om na te denken over hoe zij vanuit cultuur effectief kunnen bijdragen aan positieve gezondheid. Bijvoorbeeld door een expert op dit gebied uit te nodigen binnen netwerkbijeenkomsten zoals het Cultuurcafé.
- Om zoveel mogelijk inwoners te bereiken en de samenwerking en verbinding tussen verschillende culturen te bevorderen, is cultuur in de wijken een belangrijk middel. In samenwerking met cultuur- en opbouwwerk gaan we vanaf 2026 regelmatig in gesprek met de buurt- en wijkcentra om de behoeften en ideeën van bewoners te peilen. Op basis hiervan kunnen we gericht inspelen op wat er leeft in de wijken.
- Om ervoor te zorgen dat iedereen toegang heeft tot cultuur en de culturele sector divers en inclusief is, stimuleren we culturele organisaties in de toepassing van de Culturele code diversiteit & inclusie.

Kunst, cultuur en jongeren

Waar staan we nu?

Binnen het gemeentelijk cultuurbeleid wordt geen specifiek doelgroepenbeleid gevoerd voor jongeren. Tegelijkertijd onderkennen we het belang van jongeren als belangrijke schakels in het culturele ecosysteem van onze gemeente. Cultuur draagt bij aan hun persoonlijke ontwikkeling, creativiteit, maatschappelijke betrokkenheid en mentale gezondheid. Kunst- en cultuurprojecten kunnen ook een belangrijke bijdrage leveren aan preventie. Daarom is aandacht voor cultuur voor en door jongeren zo belangrijk. We streven er dan ook naar om - binnen de bestaande mogelijkheden - een klimaat te creëren waarin jongeren kunnen deelnemen aan en bijdragen aan het culturele leven.

De leeftijdsgrens van jongeren en cultuur varieert, we gaan hier uit van jongeren in de leeftijd van 14 tot 27 jaar. Jongeren zijn overigens niet één doelgroep: de ene jongere is de andere niet. Er zijn verschillende subculturen en communities. Juist in die diversiteit zit de waarde. Gorinchem wil een stad zijn waar al die uiteenlopende groepen zich thuis voelen en meedoen. Ook erkennen we de waarde van informele cultuurvormen die dicht bij de belevingswereld van jongeren staan, zoals urban arts, digitale media of popcultuur. Wanneer initiatieven op dit gebied ontstaan vanuit de gemeenschap of jongeren zelf, denken we mee over haalbaarheid en kansen binnen de mogelijkheden en bestaande middelen.

Voorafgaand en tijdens alle bijeenkomsten uit het participatietraject is de wens en noodzaak uitgesproken om meer aandacht te besteden aan jongeren. Daarbij is aangegeven dat er te weinig aanbod voor jongeren is.

Aan creatieve ideeën is geen gebrek, maar er zijn hobbels op de weg van idee naar realisatie. Belangrijke factoren voor succes zijn overzicht, financiering, samenwerking, zichtbaarheid en kennisdeling. Allereerst is overzicht nodig in de behoeften van jongeren en de mogelijkheden in het aanbod. Dit vraagt onderzoek en rechtstreeks contact met jongeren.

Vaak is onder jongeren behoefte aan meer (toegankelijke) fysieke ruimtes om dingen te doen en te creëren. Fysieke en laagdrempelige ontmoetingsruimtes kunnen bij jongeren, vooral in deze gedigitaliseerde wereld, een grote rol spelen in het vormgeven van hun creativiteit en nieuwsgierigheid. Door bijvoorbeeld het bieden van een ruimte voor sociale interactie, culturele beleving, inclusiviteit en ondersteuning van rolmodellen. Dit help hen ook om hun creativiteit in te zetten voor de Gorinchemse community of een ander maatschappelijk doel. Inspirerende plekken op dit gebied zijn bijvoorbeeld Het Centraalpunt, theater 't Pand en straks het Cultuurhuis. Daarnaast zijn er de inspirerende projecten van het Theaterhuis Gorinchem en het project 'Selfmade' van Deelstof.

Op dit moment is er binnen het cultuurbudget geen financiële ruimte om actief te kunnen investeren in nieuw beleid of specifieke programma's gericht op jongeren en cultuur. Wel zien we kansen in het versterken van netwerken en het ondersteunen van bestaande initiatieven. We zetten in op samenwerking met culturele instellingen, het onderwijs, welzijnspartijen en jongeren zelf. Waar mogelijk vervult de gemeente een verbindende of faciliterende rol, bijvoorbeeld door kennis te delen of partijen met elkaar in contact te brengen.

Actiepunt:

De gemeente laat een behoeftepeiling doen naar de behoeftedheden en wensen van jongeren op het gebied van kunst en cultuur en naar de kansen binnen het bestaande aanbod. Op basis van de uitkomsten worden mogelijke vervolgstappen bepaald, zoals:

- het stimuleren dat culturele voorzieningen en activiteiten aantrekkelijker worden voor jongeren;
- het aanmoedigen van culturele organisaties om jongeren actief te betrekken bij programmering en organisatie, zodat zij een stem en invloed krijgen;
- het bevorderen van samenwerking tussen culturele instellingen, voortgezet onderwijs, welzijnspartijen en jongeren;
- het ondersteunen van initiatieven die ruimte bieden voor creatieve activiteiten en presentaties van jongeren, zoals repetitieplekken, maakruimtes en kleine podia;
- het stimuleren van culturele activiteiten die bijdragen aan het bespreekbaar maken van mentale gezondheid onder jongeren, bijvoorbeeld via spoken word rond het thema 'doorbreken van taboe'.

Kunst, cultuur en sport

Waar staan we nu?

Zowel sport als cultuur leveren een bijdrage aan de totstandkoming van sociale samenhang en deelname aan de samenleving. Omdat we met dezelfde doelgroep te maken hebben, is een integrale aanpak belangrijk. Door middel van cross-overs tussen sport en cultuur zetten we in op maximale winst.

Zo is het Gorcumse Zomerprogramma een mooi voorbeeld van verbinding en samenwerking tussen sport(aanbieders) en cultuur(aanbieders). De gehele zomervakantie lang worden er diverse beweeg- en cultuuractiviteiten georganiseerd, waar kinderen (vaak gratis) aan deel kunnen nemen. Daarnaast is de pilot van In de Ruimte een goed voorbeeld van co-creatie tussen sport en cultuur, waarbij de talentontwikkeling van jongeren centraal staat en een bijdrage geleverd wordt aan de doelstellingen van de ISV.

Actiepunt:

- We stimuleren de onderlinge samenwerking op het gebied van cultuur en sport.

3.2. Samenwerking met andere overheden

Provincie

De provincie Zuid-Holland publiceerde in juni 2025 het 'Beleidsperspectief Erfgoed en Cultuur'. Dit nieuwe beleid voor 2025-2030 is gebaseerd op drie hoofdlijnen: Basis op orde, Erfgoed en cultuur toekomstbestendig en Erfgoed en cultuur verbinden.

De provincie biedt op deze onderdelen tweedelijns ondersteuning aan voor gemeenten. De provinciale ondersteuning van openbare bibliotheken loopt via Probiblio. Voor gemeenten wordt de ondersteuning op het gebied van cultuur verzorgd door het Kunstgebouw Zuid Holland. En voor erfgoed door het Erfgoedhuis Zuid Holland. Deze ondersteuning bestaat vooral uit advies en kennisdeling.

Daarnaast is het Kunstgebouw penvoerder voor de subsidieregeling Cultuureducatie met kwaliteit en verzorgt - voor onder andere onze gemeente - hiervoor de subsidieaanvragen bij het Fonds voor Cultuurparticipatie.

Deze waardevolle en deskundige provinciale ondersteuning blijft gehandhaafd. Verder organiseert de provincie jaarlijks een bijeenkomst voor wethouders en beleidsadviseurs over gezamenlijk onderwerpen op het gebied van cultuur en erfgoed.

Gemeenten

In 2024 is een regionaal bestuurlijk overleg cultuur van start gegaan. Naast Gorinchem nemen de gemeenten Alblasserdam, Sliedrecht, Papendrecht, Molenlanden en Hardinxveld-Giessendam deel aan dit overleg. Momenteel vindt een verkenning en uitwerking plaats van onderwerpen, op het gebied van cultuur en erfgoed, die zich lenen voor onderlinge samenwerking. Kunstgebouw levert hierbij ondersteuning.

Het doel is om deze onderwerpen om te zetten naar een gezamenlijke agenda met concrete stappen. Zo mogelijk kan dit een opmaat zijn naar een toekomstige keuze voor de vorming van een cultuurregio. In de provincie Zuid-Holland en andere provincies zijn inmiddels al verschillende cultuurregio's gevormd, waarin gemeenten en provincies op onderdelen samenwerken en elkaar versterken.

Uitwerking programmaliijnen cultuurbeleid

Gevoed door de opbrengst van het interactieve proces en het belang dat we onderkennen aan kunst en cultuur voor onze samenleving, benoemen we de volgende programmaliijnen waarmee we ons cultuurbeleid in de periode 2026-2030 vorm en inhoud willen geven:

Kunst en cultuur zorgen voor
identiteit en vertellen wie we zijn.

Kunst en cultuur als motor voor
meedoen en creatieve ontwikkeling.

Kunst en cultuur als podium in de samenleving.

Elke programmaliijn is opgebouwd uit organisaties en onderwerpen die daarbij passen. Uiteraard zijn er de nodige raakvlakken tussen de programmaliijnen.

We geven per organisatie en onderwerp een beschrijving van de huidige situatie binnen het bestaande beleid. Voor de grote organisaties als de musea, het Regionaal archief en de Bibliotheek gaat het daarbij vooral om continuering van het bestaande beleid, met hun uitgebreide takenpakket. Dit is kort benoemd bij de actiepunten. Daarnaast bestaan de actiepunten uit beleidsvoornemens en acties die te maken hebben met de actualisatie van het cultuurbeleid.

4.1. Kunst en cultuur zorgen voor identiteit en vertellen wie we zijn

Gorcums Museum

Waar staan we nu?

In 1982 gaat de Gemeente Gorinchem voor 50 jaar een overeenkomst aan met Historische Vereniging Oud-Gorcum. De gemeente tekent voor het overnemen van de verantwoordelijkheid om de collectie van Oud-Gorcum te beheren, conserveren en presenteren. Aanvankelijk aan de Gasthuisstraat in het pand "Dit is in Bethlehem" en vanaf 1995 aan de Grote Markt, waar naast aandacht voor de historie ook ruimte is voor hedendaagse kunst. Het Gorcums Museum is geboren.

Vandaag de dag draagt het Gorcums Museum nog steeds verhalen uit aan de hand van de historische collectie en moderne hedendaagse kunst. In de afgelopen jaren is de historische afdeling vernieuwd en is er voor jeugd en jongeren een programma ontwikkeld waarin de Doezolder met activiteiten een belangrijke rol speelt. Daarnaast is de dienstverlening op de begane grond getransformeerd door in samenwerking met de VVV een gastvrije en informatieve ontvangst te bieden aan bezoekers van de stad. Bovendien is ingespeeld op de recente ontwikkelingen in Gorinchem door het creëren van een podium voor Nieuw Erfgoed waarin de diversiteit van het hedendaagse stadsbeeld wordt gepresenteerd.

De komende jaren wordt de lijn met aandacht voor historie en hedendaagse kunst voortgezet. Daarbij focust het Gorcums Museum op bewoners van de stad en bezoekers van Gorinchem. Bewoners komen in het museum in aanraking met de lokale geschiedenis en aansprekende wisseltentoonstellingen opgebouwd rondom hedendaagse kunst. In de wisseltentoonstellingen wordt naast gerenommeerde en jonge kunstenaars gewerkt met Gorcumse partijen binnen en buiten de sector om de lokale betrokkenheid te vergroten. In alle onderdelen van het programma is aandacht voor jeugdige bezoekers met o.a. een erfgoedleerlijn voor het primair onderwijs en diverse activiteiten rondom de gepresenteerde hedendaagse kunst. Bezoekers leren aan de hand van de historische

presentatie de achtergrond van de stad kennen. De wisseltentoonstellingen trekken een publiek van kunstliefhebbers uit de regio en soms ver daarbuiten naar Gorinchem.

Een groot deel van de werkzaamheden speelt zich achter de schermen af. De meeste aandacht gaat daarbij uit naar het collectiebeheer. In de komende jaren wordt er ingezet op het actualiseren van de digitale collectieregistratie en het beheersbaar maken van het collectiebeheer in het depot. Voor het gebouw aan de Grote Markt staat de komende jaren het verbeteren van de klimaatomstandigheden op de agenda, evenals een verdere uitwerking van het gebouwbeheer in samenwerking met de afdeling Vastgoed. Rondom educatie doen de scholierenexposities hun herintrede. Op het gebied van communicatie wordt de merkstrategie van het museum in relatie tot de gemeente en het helder en tweetaalig uitdragen van informatie een aandachtspunt. Voor de begane grond wordt samenwerking met de stad gezocht om de tentoonstellingen voor Nieuw Erfgoed actueel te houden.

Het Gorcums Museum verbindt zich met de stad door de huidige samenwerking met diverse partijen verder uit te bouwen. Zowel binnen als buiten de cultuursector wordt gezocht naar partners die een bijdrage kunnen leveren aan het realiseren van de ambities. Bijzondere aandacht gaat uit naar de relatie met Historische Vereniging Oud-Gorcum en een beoogde verlenging van de overeenkomst die in 1983 is ondertekend.

De organisatie van het Gorcums Museum kent de komende jaren uitdagingen. De normen waaraan het museum moet voldoen om gecertificeerd te blijven leggen de lat voor het team steeds hoger, de omvang van de collectie neemt toe, en in de huidige plannen blijven het budget en de beschikbare capaciteit gelijk. Het museum mag op dit moment rekenen op de steun van enkele tientallen vrijwilligers, maar een goede begeleiding van deze onmisbare groep mensen en het borgen van continuïteit levert ook zorgen

op. Dit betekent dat kansen die worden gezien om bijvoorbeeld de educatie uit te breiden of om met andere lokale verhalenvertellers naar stadsbrede mogelijkheden voor het presenteren van collecties te kijken, beperkt zijn.

Voor uitgebreide informatie over het Gorcums Museum verwijzen wij u naar de Museumvisie die voor de periode 2026-2033 is opgesteld. Zie hiervoor: www.gorcumsmuseum.nl/ons-verhaal In deze visie staan ook de ontwikkelingen en activiteiten die het museum de komende jaren in de planning heeft.

Actiepunten:

Continuering bestaand beleid en uitvoering activiteiten zoals vastgelegd in de Museumvisie 2026-2033.

Hendrick Hamel Museum

Waar staan we nu?

De evaluatie van het Hendrick Hamel Museum (HHM) over de periode 2020-2024 laat zien dat het museum een waardevolle bijdrage levert aan de gemeentelijke doelen op het gebied van cultuur, erfgoed, toerisme en internationale betrekkingen. Het museum heeft zich de afgelopen jaren verder ontwikkeld als professioneel en publieksgericht museum en beschikt sinds 2024 over een officiële museumregistratie, wat de positie en zichtbaarheid versterkt.

Op basis van de uitkomsten van de evaluatie over de periode 2020-2024 heeft het college besloten om met het Hendrick Hamel Museum een meerjarige subsidierelatie aan te gaan onder vernieuwde voorwaarden. Hiermee wordt de samenwerking structureel geborgd en ontstaat ruimte voor verdere ontwikkeling en verdieping van de maatschappelijke en culturele betekenis van het museum.

Actiepunt:

De gemeente stelt vanaf 2026 nieuwe - SMART geformuleerde - subsidievoorwaarden op om prestaties beter te kunnen volgen en evalueren.

Particuliere erfgoedcollecties

Particuliere erfgoedcollecties kunnen een waardevolle aanvulling vormen op het publieke erfgoedlandschap. Deze verzamelingen hebben vaak een persoonlijke geschiedenis, met een specifiek gerichte culturele betekenis en dragen bij aan de diversiteit van het erfgoed. Ze helpen niet alleen bij het bewaren van het verleden, maar spelen ook een rol in het vertellen van het verhaal van een (deel van de) gemeenschap.

Hoewel particuliere erfgoedcollecties belangrijk kunnen zijn voor het cultureel geheugen, heeft een gemeente geen zorgplicht voor deze collecties. Tenzij ze deel uitmaken van de Rijkscollectie of een wettelijk beschermde verzameling. Binnen de gemeente Gorinchem is overigens geen Rijkscollectie aanwezig, wel Rijksmonumenten, zoals het orgel in het Dalemskerkje.

Een gemeente kan wel op lokaal niveau besluiten of een particuliere collectie van lokaal belang is. Maar het blijft een beleidskeuze en geen wettelijke verplichting. De eigenaar van een particuliere erfgoedcollectie is primair verantwoordelijk voor het behoud, het beheer en de zorg voor de collectie. Dit betekent dat de eigenaar ervoor dient te zorgen, dat de collectie goed wordt geconserveerd en dat de fysieke staat ervan behouden blijft. Ook kan de eigenaar besluiten de collectie (breder) toegankelijk te maken voor het publiek. Bijvoorbeeld door de collectie tentoon te stellen of te delen, maar dit blijft altijd een keuze van de eigenaar.

De gemeente heeft geen financiële middelen om particuliere erfgoedcollecties te ondersteunen. Toch wil de gemeente wel positieve ondersteuning bieden aan eigenaren van particuliere collecties. Dit kan door het aanbieden van advies, het delen van kennis en het doorverwijzen naar externe fondsen of relevante erfgoedorganisaties die mogelijk ondersteuning kunnen bieden.

Wanneer een particuliere collectie bijdraagt aan het vertellen van het verhaal van Gorinchem, moedigt de gemeente de eigenaren aan om deze collectie open te stellen voor het publiek. Dit kan bijvoorbeeld door samenwerkingen aan te gaan met lokale musea als de collectie daar in het presentatiebeleid past, of door op eigen initiatief tijdelijke tentoonstellingen te organiseren. Zo kan de collectie een bredere betekenis krijgen voor de gemeenschap en het publiek.

Kunst in de openbare ruimte

Waar staan we nu?

Kunst kan een belangrijke rol spelen in het versterken van de identiteit en beleving van de openbare ruimte. Gemeenten kiezen daarom vaak voor een sterke aanwezigheid van kunst in de publieke ruimte en het duurzaam onderhouden daarvan: in parken, op pleinen, op straat en in openbare gebouwen. Kunst op straat vormt voor veel mensen een eerste kennismaking met kunst en cultuur. Zij verfraait, verbaast, ergert (soms) en verblijdt (vaak) en levert zo een waardevolle bijdrage aan de openbare ruimte. Onder bewoners kan dit leiden tot verbinding en het kunstwerk kan een baken in de wijk zijn waar men trots op is. Deze meerwaarde van kunst in de openbare ruimte sluit nauw aan bij onze Omgevingsvisie. In het bijzonder bij de ambitie om te zorgen voor een aantrekkelijke leefomgeving met hoogwaardige ontmoetingsplekken.

Kunst in de openbare ruimte Gorinchem

In de publieke ruimte van Gorinchem bevinden zich momenteel 131 kunstwerken. De kunstwerken zijn onderdeel van het cultureel erfgoed van Gorinchem. Onder andere in de jaren '70 was Gorinchem een geliefde vestigingsplaats voor kunstenaars die zich bezighielden met geometrische abstracte kunst. Deze kunstmanifestatie kreeg de naam 'Symposion'. Dankzij 'Symposion' werden veel opdrachten gerealiseerd voor kunst in de openbare ruimte. Dit zette Gorinchem ook internationaal op de kaart. Veel van deze kunstwerken vinden we nog terug in ons

straatbeeld. In 2025 stonden deze kunstwerken lokaal en landelijk extra in de belangstelling bij de viering van het 50-jarig jubileum van Symposion. In dit kader werd ook een multimediatour ontwikkeld.

Verschillende deelnemers aan de participatiebijeenkomsten hebben het idee naar voren gebracht om alle 131 kunstwerken digitaal meer zichtbaar te maken voor inwoners en bezoekers. Hiervoor zou bijvoorbeeld de digitale Symposioncollectie als basis kunnen dienen, met een koppeling naar de website van Gorinchem Inspireert. Dit sluit aan bij ons beleidsvoornemen om kunst in de openbare ruimte meer aandacht te geven. We nemen dit idee dan ook op in de uitvoeringsagenda bij dit programma.

Kaders binnen het Erfgoedbeleid 2025-2028

Gorinchem heeft, voor een stad van haar omvang, al veel kunstwerken in de openbare ruimte. Er is nu geen ruimte voor nieuwe kunstwerken, zowel fysiek als financieel. De gemeente voert daarom een terughoudend beleid in de plaatsing van beeldende kunst. Op 4 december 2024 heeft de raad het 'Erfgoedbeleid 2025-2028' vastgesteld. Dit beleid beoogt een zorgvuldige afweging van de beschikbare ruimte en middelen, waarbij de nadruk ligt op het behoud en beheer van de bestaande kunstwerken.

Dit betekent concreet dat er bij toekomstige nieuwe initiatieven op maat gekeken wordt of er een geschikte locatie is en of er financiën zijn voor beheer en onderhoud. De (her)ontwikkeling van inbreidings- en uitbreidingslocaties bieden bij uitstek de mogelijkheid om nieuwe opdrachten uit te schrijven voor kunstwerken in de openbare ruimte. Dit moet aan de voorkant in het planproces worden meegenomen. Dit verhoogt niet alleen de esthetische kwaliteit van de leefomgeving, maar draagt ook bij aan sociale cohesie, educatie, culturele dynamiek en de betrokkenheid van bewoners en bezoekers. Tijdens een informatie- en ontmoetingsbijeenkomst is gepleit voor een 1% investeringsregeling voor de realisatie van nieuwe kunstwerken bij stedelijke ontwikkelingsprojecten. De invoering van een dergelijke regeling

is een beleidskeuze met voor- en nadelen. In lijn van de keuze voor een terughoudend beleid gaan wij uit van het per project onderzoeken of er ruimte en mogelijkheden zijn voor investeringen in nieuwe beeldende kunst.

Bij bestaande kunstwerken kan het soms voorkomen dat deze niet passen binnen nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen of transities. Wanneer een kunstwerk van kunsthistorische, artistieke en/of intrinsieke waarde is, wordt eerst onderzocht of het op een andere locatie geplaatst kan worden. Als dit niet mogelijk is, wordt het werk teruggegeven aan de kunstenaar of diens nabestaanden.

De uitvoering van dit beleid vindt plaats in nauwe samenwerking tussen de clusters Beheer, Stadsontwikkeling (disciplines stedenbouw en erfgoed) en Cultuur. De gemeentelijke Adviescommissie Beeldende Kunst in de Openbare Ruimte, bestaande uit 6 betrokken inwoners van Gorinchem, heeft hierbij een adviserende rol.

Beheer en onderhoud

Zorgvuldig beheer en onderhoud van erfgoed is een belangrijk uitgangspunt van de Omgevingsvisie. De voortdurende zichtbaarheid en beleefbaarheid van kunst in de openbare ruimte vraagt om aandacht. Er dient bovendien voldoende budget te worden gereserveerd voor onderhoud. Daarnaast wordt waar mogelijk achterstallig onderhoud aangepakt. In de participatiebijeenkomsten is aandacht gevraagd voor verbetering van het onderhoud en de zichtbaarheid van bepaalde kunstwerken.

De gemeente Gorinchem beheert 131 kunstwerken en gedenktekens in de openbare ruimte. Deze zijn in 2025 geïnspecteerd en de resultaten vormen de basis voor het beheerplan 2026-2031. Het onderhoud en de kosten zijn bepaald door de actuele staat van de objecten. Hierbij is kwaliteitsniveau B als uitgangspunt genomen, dit is het basisniveau voor onderhoud in de openbare ruimte. Dit garandeert een goede, veilige en verzorgde staat van de kunstwerken. Voor bijzondere locaties of accenten in de stad kan de gemeente kiezen voor een plusniveau, dat meer kwaliteit en uitstraling biedt. Dit geldt voor de kunstwerken in de binnenstad. In de begroting 2026 zijn de structureel benodigde financiële middelen opgenomen, om uitvoering te geven aan het beheerplan.

Actiepunten:

We gaan vanaf 2026 de kunstwerken in de openbare ruimte beter beheren en onderhouden. Daarnaast gaan we zorgen dat de kunstwerken meer beleefbaar worden gemaakt.

Regionaal Archief Gorinchem

Waar staan we nu?

Het Regionaal Archief Gorinchem (RAG) heeft een belangrijke lokale en regionale archieffunctie. Het is een belangrijke en deskundige partner bij het verkrijgen en het duurzaam en betrouwbaar borgen van informatie van zowel de gemeente als van particulieren. Naast analoge informatie maakt het RAG via de digitale studiezaal en het E-depot digitale informatie laagdrempelig toegankelijk.

Het RAG is een kenniscentrum dat geschiedbeoefening mogelijk maakt. Het zorgt ervoor dat iedereen, burgers en instellingen, ambtenaren of bestuurders, optimaal gebruik kunnen maken van analoge én digitale informatie. Het is een plek waar in woord en beeld de geschiede-

nis vindbaar is en door speuren levendig wordt. Voor iedereen die nieuwsgierig is, nieuwe dingen wil ontdekken en wil weten wat er nu écht is gebeurd in onze stad en regio.

Het RAG staat proactief en herkenbaar midden in de samenleving en levert een bijdrage aan de verbinding tussen actualiteit en historie. Op basis van behoefte en vraag ondersteunt het RAG actief het gemeentelijk erfgoedbeleid, stimuleert erfgoededucatie en in brede zin het benutten van de Gorcumse historie. Het RAG is gericht op de stad en haar wijken en werkt daarin samen met partners op het gebied van erfgoed, cultuur en onderwijs.

Actiepunten:

Continuering bestaand beleid en activiteiten.

N.B. De werkzaamheden van het RAG worden uit andere budgetten bekostigd en vallen in financiële zin niet onder dit programma.

4.2. Kunst en cultuur als motor voor meedoen en creatieve ontwikkeling

Gorinchem Inspireert, cultuureducatie en -participatie Waar staan we nu?

Gorinchem Inspireert vormt het hart van de culturele infrastructuur van de stad. Vanuit dit gemeentelijke platform worden cultuur, onderwijs en samenleving met elkaar verbonden, zodat zoveel mogelijk inwoners kunst en cultuur kunnen beleven, beoefenen en delen. Samen met lokale partners, scholen, makers en maatschappelijke organisaties vervult Gorinchem Inspireert een stimulerende rol bij het versterken van cultuureducatie, cultuurparticipatie en samenwerking in de stad.

Daarnaast speelt Gorinchem Inspireert een steeds belangrijkere rol in de communicatie over het culturele aanbod: door activiteiten, makers en verhalen zichtbaar te maken en met elkaar te verbinden, draagt het bij aan een herkenbare en samenhangende culturele identiteit van Gorinchem. Ook ondersteunt Gorinchem Inspireert de culturele sector met advies, netwerkbijeenkomsten en trainingen, waarmee samenwerking en professionalisering verder worden versterkt.

De uitvoering ligt grotendeels bij de cultuurcoaches binnen Gorinchem Inspireert. Zij vormen de schakel tussen cultuur, onderwijs, lokale partners en inwoners. Door partijen te verbinden en samenwerking te stimuleren, versterken zij de kwaliteit van cultuureducatie en cultuurparticipatie in Gorinchem. Zo maken zij cultuur zichtbaar en toegankelijk voor een breed publiek en dragen zij bij aan een goed cultureel klimaat in de stad.

Tijdens de participatiesessies werd breed erkend dat Gorinchem Inspireert zichtbaar bijdraagt aan een levendige cultuur in de stad. Deelnemers spraken waardering uit voor de manier waarop cultuurcoaches initiatieven ondersteunen, verbinden en zichtbaar maken. Tegelijkertijd werd benadrukt dat de rol van Gorinchem Inspireert verder kan worden versterkt als herkenbaar aanspreekpunt voor inwoners, als brug tussen beleid en praktijk, en

als aanjager van samenwerking binnen de stad. Daarbij werden verschillende ideeën geopperd om de zichtbaarheid van lokale cultuurmakers en talenten te vergroten, bijvoorbeeld door te werken met een zogenoemde 'cultuurladder' of 'human library'.

Cultuurparticipatie werd door de deelnemers gezien als onmisbaar voor sociale samenhang, ontmoeting en persoonlijke ontwikkeling. Daarbij werd vooral het betrekken van jongeren als actieve mede-makers belangrijk gevonden, evenals het bieden van ruimte voor experiment en talentontwikkeling. Cultuureducatie werd in dit verband genoemd als een essentieel vertrekpunt: kinderen en jongeren moeten al vroeg de kans krijgen hun talent te ontdekken en hun verbeeldingskracht te ontwikkelen, zowel binnen het onderwijs als daarbuiten.

Cultuureducatie

Cultuureducatie vormt een belangrijk fundament voor de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Op de basisschool stimuleert het hun verbeeldingskracht, expressie en vermogen om samen te werken en te communiceren. Door op jonge leeftijd kennis te maken met kunst en cultuur leren kinderen verschillende perspectieven begrijpen en staan zij open voor de diversiteit van de wereld om hen heen. Zo ontwikkelen zij nieuwsgierigheid, creativiteit en veerkracht. Kwaliteiten die hen helpen om later flexibel om te gaan met veranderingen en nieuwe uitdagingen. Kinderen die al vroeg met cultuur in aanraking komen, blijven bovendien vaker ook op latere leeftijd actief deelnemen aan het culturele leven.

In het voortgezet onderwijs krijgt cultuureducatie een verdiepende betekenis. Jongeren ontdekken wie ze zijn en leren hun ideeën en emoties uit te drukken via kunst, muziek en theater. Cultuureducatie draagt bij aan persoonlijke groei én aan het ontwikkelen van belangrijke vaardigheden zoals kritisch denken, problee-

moplossend vermogen en zelfvertrouwen. Het biedt jongeren een breder perspectief op de samenleving en moedigt hen aan om met een open blik naar de wereld te kijken.

Ook bij (jong)volwassenen blijft cultuureducatie van waarde. Deelname aan culturele ac-

tiviteiten stimuleert persoonlijke ontwikkeling en versterkt het zelfvertrouwen. Door samen te creëren, te leren en te ervaren, vergroten zij hun sociale betrokkenheid en netwerk. Zo draagt cultuureducatie bij aan een inclusieve samenleving waarin talenten worden benut en iedereen de kans krijgt om mee te doen.

Actiepunten:

- De gemeente continueert de huidige werkwijze van Gorinchem Inspireert, gericht op het verbinden, ondersteunen en zichtbaar maken van culturele initiatieven in de stad. Bij de verdere doorontwikkeling van de website www.gorincheminspireert.nl wordt verkend of onderdelen zoals een 'cultuurladder' of 'human library' hieraan kunnen bijdragen.
- De gemeente voert de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit (CMK4) uit voor de periode 2025-2028. Deze landelijke subsidieregeling heeft als doel de kwaliteit van cultuureducatie duurzaam te versterken door de samenwerking tussen onderwijs en culturele omgeving te verbeteren en de deskundigheid van leerkrachten, docenten en culturele partners te vergroten.
- De culturele organisaties actief informeren over de culturele codes en bewustwording vergroten.
- Samen met het Gorcums Museum worden erfgoedleerlijnen verder uitgewerkt, zodat erfgoed een structurele plek krijgt binnen cultuureducatie.
- Met de komst van het nieuwe Cultuurhuis verandert het culturele landschap van Gorinchem. De gemeente onderzoekt wat de rol en positie van Gorinchem Inspireert wordt in relatie tot deze nieuwe culturele voorziening.

Geworteld in Gorcum

Waar staan we nu?

In het huidige cultuurbeleid is de Spreekkamer benoemd als één van de kerntaken van Gorinchem Inspireert. Vanuit deze functie verbindt de Spreekkamer kunst en cultuur aan maatschappelijke thema's, waarbij cultuur wordt ingezet om onder andere de gemeenschapszin te versterken. In de afgelopen jaren is de Spreekkamer op natuurlijke wijze uitgegroeid tot aanjager van het project 'Geworteld in Gorcum'. Tegelijkertijd zijn de overige functies van de Spreekkamer – zoals cultuurverbinding en programma-tische samenwerking – inmiddels grotendeels ondergebracht bij Gorinchem Inspireert.

Het project 'Geworteld in Gorcum' liet in de Haarwijk zien hoe cultuurparticipatie kan bijdragen aan gemeenschapsvorming, lokale trots en het zichtbaar maken van persoonlijke verhalen van de eerste generatie arbeidsmigranten. Deze verhalen krijgen een prominente plek in de nieuwe vaste tentoonstelling op de begane grond van het Gorcums Museum, die begin 2026 wordt geopend.

Tijdens de participatiebijeenkomsten kwam 'Geworteld in Gorcum' regelmatig naar voren als inspirerend voorbeeld van de versterkende werking tussen cultuur en erfgoed. Daarbij werd ook de wens uitgesproken om de opgebouwde community duurzaam voort te zetten. Het eindfestival in juni 2025 markeerde het begin van een nieuwe fase, gericht op het verder uitbouwen van de community die in Gorinchem is ontstaan.

'Geworteld in Gorcum' sluit aan bij de doelstellingen van de Omgevingsvisie en de Integrale Samenlevingsvisie. Beide beleidskaders benadrukken het belang van verbinding, participatie en leefkwaliteit als fundament van de Gorcumse samenleving.

'Geworteld in Gorcum' brengt inwoners, cultuurmakers en maatschappelijke partners samen rond gedeelde verhalen en waarden. De community versterkt de sociale cohesie in wijk en stad en verbindt inwoners met diverse culturele, sociale en economische achtergronden. Door gezamenlijke activiteiten rond identiteit, immaterieel erfgoed en toekomstperspectief versterkt de community het wederzijds begrip en de samenwerking tussen inwoners, en levert zij zo een bijdrage aan de leefbaarheid in de stad. Daarmee levert de community ook een positieve bijdrage aan het tegengaan van polarisatie: door ontmoeting, dialoog en gezamenlijke ervaringen groeit het onderlinge vertrouwen en neemt de bereidheid toe om verschillen te overbruggen.

Voor de gemeente vormt de community een waardevol, informeel maar representatief netwerk dat signalen deelt, ideeën aandraagt en bijdraagt aan beleid rond cultuur, leefbaarheid en immaterieel erfgoed.

Actiepunt:

In de komende beleidsperiode richt de gemeente zich op het stimuleren van het duurzaam voortzetten en uitbouwen van de community *Geworteld in Gorcum*. De volgende uitgangspunten zijn daarbij richtinggevend:

- Zelforganisatie met ondersteuning: de community blijft in handen van inwoners, met een lichte vorm van coördinatie - bijvoorbeeld via een stichting - die bijeenkomsten organiseert, de communicatie onderhoudt en de verbinding met de gemeente borgt. De gemeente faciliteert dit proces.
- Betekenisvolle ontmoetingen: enkele keren per jaar komt de community samen rond thema's en culturele programmering die passen bij haar eigen identiteit en bij die van Gorinchem. Afhankelijk van het thema worden andere doelgroepen en partners betrokken, zodat de community zich op natuurlijke wijze blijft vernieuwen.
- Verbinding tussen Geworteld in Gorcum en het museum: verhalen en ervaringen uit de community blijven een inspiratiebron voor nieuwe exposities van het Gorcums Museum, waardoor onder andere de tentoonstelling op de begane grond herkenbaar en betekenisvol blijft voor inwoners.

Het Cultureel Overleg Gorcum (COG)

Waar staan we nu?

Het Cultureel Overleg Gorcum (COG) is een platform waarin culturele organisaties uit Gorinchem met elkaar in gesprek gaan. Het overleg stimuleert samenwerking, kennisuitwisseling en culturele initiatieven in de stad. Deelnemers zijn onder andere vertegenwoordigers van lokale musea, theaters, cultuureducatie, bibliotheek, regionaal archief en gemeente.

Daarnaast vervult het COG een rol als klankbordgroep voor de gemeente bij de ontwikkeling van cultureel beleid. Het overleg bundelt signalen en ervaringen uit het veld, waardoor beleidskeuzes beter kunnen aansluiten bij wat er in de stad leeft.

Actiepunten:

Het COG streeft voortdurend naar een breed gedragen en werkbaar representatie van de cultuursector in Gorinchem. In dit kader vindt de komende tijd een verkenning plaats naar de mogelijkheden om het platform te verbreden met vertegenwoordigers van andere culturele organisaties.

Amateurkunst

Waar staan we nu?

In verschillende kunstdisciplines heeft Gorinchem een ruim palet aan amateurkunstverenigingen, die bovendien vaak concerten en voorstellingen organiseren. Deze vorm van kunstbeoefening is bij uitstek laagdrempelig. Samen muziek maken, toneel spelen en toewerken naar het hoogtepunt van een voorstelling op een podium draagt enorm bij aan actieve cultuurparticipatie en verbinding.

We hebben in Gorinchem ruim 20 gezonde amateurkunstverenigingen. De gemeente ondersteunt deze verenigingen door middel van advies en ondersteuning en een jaarlijkse subsidie. In 2024 is er een enquête 'Toekomstscan culturele partners' onder de verenigingen uitgezet.

De toekomstscan behandelde diverse thema's, zoals organisatie, toekomstbestendigheid, financiering, zichtbaarheid, diversiteit en samenwerking. Conclusie van de enquête was dat de culturele aanbieders in Gorinchem een sterke basis hebben, maar verder kunnen groeien door gerichte ondersteuning en samenwerking.

Aandachtspunten vanuit de verenigingen zijn:

- Het vinden van jongere generatie bestuursleden/vrijwilligers gezien de vergrijzing binnen deze groep.
- Het aantrekken van jongeren.
- Bouwen aan een sterker netwerk en meer samenwerking binnen het lokale culturele veld.

Actiepunten:

- We willen een nauwere samenwerking tussen amateurkunstenaars (onderling) en professionals stimuleren, door middel van onder andere de Cultuurcafés. Om kennis te delen, inspiratie op te doen en een divers en inclusief aanbod te stimuleren. En inspelen op de behoeftes vanuit de verenigingen, zoals het vraagstuk rondom jongeren.
- Ook willen we kijken naar nieuwe programmeringslocaties in de wijken, bijvoorbeeld in buurthuizen. Dit doen we onder andere door overleg met de buurt- en wijkcentra om de behoeftes en ideeën te peilen.
- We continueren het aanbod van workshops en trainingen voor amateurkunstverenigingen en de jaarlijkse subsidie.

Bibliotheek AanZet

Waar staan we nu?

Er zijn veel ontwikkelingen op het gebied van het bibliotheekwerk, dus ook in Gorinchem bij Bibliotheek AanZet. Per 1 januari 2027 treedt naar verwachting een nieuwe wettelijke zorgplicht in werking voor het bibliotheekwerk. Vanaf dat moment moeten gemeenten en provincies zorgen voor voldoende en volwaardige bibliotheken. De functie van bibliotheken breidt zich steeds verder uit, zoals beschreven in de volgende wettelijke taken:

- Kennis en informatie beschikbaar stellen;
- Mogelijkheden bieden voor ontwikkeling en educatie;
- Stimuleren om te lezen;
- Ontmoeting en debat organiseren;
- Mensen laten kennismaken met kunst en cultuur.

Onder de eerste en tweede taak valt bijvoorbeeld het Informatiepunt Digitale Overheid (IDO). Dat laagdrempelige, gratis en voor iedereen toegankelijke ondersteuning biedt bij vragen over het gebruik van de digitale overheidsdiensten.

Omdat de rol van de bibliotheek zo belangrijk is, bijvoorbeeld bij het bevorderen van het leesplezier en het bestrijden van laaggeletterdheid, krijgen gemeenten de wettelijke plicht om te zorgen dat elke inwoner binnen redelijke afstand toegang heeft tot een volwaardig bibliotheek. De plannen voor het nieuwe Cultuurhuis, met een moderne en toekomstgerichte bibliotheek, sluiten hier goed op aan.

In 2026 dienen we in samenwerking met de bibliotheek een meerjarenplan op te stellen voor de invulling van de zorgplicht, rekening houdend met de lokale behoeften en omstandigheden. Dit plan dient aan te sluiten op de ambities van onze Integrale Samenlevingsvisie.

Vanaf 2025 ontvangen gemeenten jaarlijks extra geld van het Rijk voor het versterken van het bibliotheekwerk, als voorbereiding op de zorgplicht. Een kanttekening hierbij is, dat het bij de invoering van deze zorgplicht mogelijk is dat er een hogere norm wordt vastgesteld voor de gemeentelijke bijdrage per inwoner (exclusief huisvesting). Dit kan van invloed zijn op de structurele bekostiging van de bibliotheekdienstverlening.

Actiepunten:

- Continuering bestaand beleid met de uitvoering van de wettelijke taken.
- Partner in de ontwikkeling van het Cultuurhuis.
- In 2026 in samenwerking met de bibliotheek een meerjarenplan opstellen voor de invulling van de zorgplicht.

Culturele/creatieve broedplaatsen

In de te actualiseren Cultuurvisie was geen gemeentelijk beleid opgenomen over culturele/creatieve broedplaatsen. Naar aanleiding van actuele ontwikkelingen heeft wel in 2021 beleidsontwikkeling plaatsgevonden. In aansluiting hierop ziet onze actuele beleidslijn er als volgt uit.

Culturele en creatieve broedplaatsen zijn begrippen met een ruime betekenis. In dit programma definiëren wij het als een fysieke locatie, vaak een gebouw, waar kunstenaars en makers samenkomen om te werken, inspireren en innoveren. Met een focus op betaalbare huisvesting en gemeenschapsvorming. Bijvoorbeeld in leegstaande bedrijfspanden of maatschappelijk vastgoed.

Het is een plek die creativiteit, experiment en innovatie stimuleert, waar verbindingen worden gelegd tussen verschillende disciplines en waar nieuwe ideeën en concepten ontstaan. In de culturele infrastructuur van gemeenten (zie Ringenmodel in bijlage 4) bevinden broedplaatsen zich op een schaal van 100.000-plus gemeenten.

Een culturele/creatieve broedplaats kan een waardevol middel zijn om creatief ondernemerschap aan te jagen. Wij onderschrijven in de basis het belang van creatieve ondernemers voor onze stad, maar zien het hebben van een broed-

plaats niet als een doel op zich. Gorinchem kenmerkt zich door de eeuwen heen als een stad waar creativiteit de ruimte krijgt en ondernemende mensen wonen. Dit zien wij terug in initiatieven als bijvoorbeeld de ULO, het I-lab op de regionale beroepen- en innovatiecampus in Gorinchem Noord en de programmering van creatieve activiteiten in het Gorcums Museum.

Wij zien bij voorkeur dat nieuwe initiatieven voor culturele/creatieve broedplaatsen vanuit de samenleving ontstaan. De ervaring in andere gemeenten leert dat maatschappelijk gedragen initiatieven doorgaans het meest duurzaam en succesvol zijn. De gemeente waardeert initiatieven uit de samenleving die bijdragen aan een levendig en innovatief cultureel klimaat. Wanneer initiatiefnemers kansen zien voor een culturele/creatieve broedplaats, is de gemeente bereid hierover in gesprek te gaan en mee te denken over mogelijke verbindingen met bestaand beleid of faciliteiten.

De realisatie en structurele financiering van een broedplaats behoren echter niet tot de primaire gemeentelijke taken. Binnen de huidige financiële kaders voor cultuur is ook geen reservering opgenomen voor dit doel. Wanneer de raad in de toekomst zou besluiten dat de gemeente hierin een actievere rol dient te vervullen, zal daarvoor dan ook een inhoudelijk en budgettair kader nodig zijn.

4.3. Kunst en cultuur als podium in de samenleving

Cultuurhuis

Waar staan we nu?

Gorinchem kent een actief en gevarieerd cultureel leven, maar mist een centrale plek die lees-, leer-, oefenruimte, podium en ontmoetingsplaats combineert. Het nieuwe Cultuurhuis wil deze rol vervullen: een huis waar jongeren hun talent kunnen ontwikkelen, koren en toneelgezelschappen optreden en inwoners elkaar vinden. Het sluit aan bij het gemeentelijke beleid uit de Omgevingsvisie en Integrale Samenlevingsvisie, waarin cultuur een belangrijke factor is voor ontmoeting, verbinding, inclusie en aantrekkingskracht.

De Bibliotheek AanZet en een nog op te richten stichting Cultuurhuis 'De Nieuwe Doelen', vormen samen de basis en ruggengraat. De bibliotheek biedt dagelijks programma's rond lezen, leren en digitale vaardigheden. De nieuwe stichting in oprichting neemt verantwoordelijkheid voor beheer, exploitatie en programmering. Samen zorgen zij voor een dynamisch en toekomstbestendig Cultuurhuis dat ruimte biedt aan experiment, ontmoeting en gedeeld eigenaarschap.

Vanuit de culturele infrastructuur werkt het Cultuurhuis samen met verschillende culturele en maatschappelijke partners. Zo ontstaat een samenwerkend netwerk dat elkaar inspireert en versterkt.

In aansluiting hierop onderzoeken wij de mogelijkheid om een laagdrempelig informatie-, steun-, cultuurpunt in het Cultuurhuis onder te brengen. Want uit de dagelijkse praktijk en de participatiesessies blijkt dat er bij inwoners en organisaties behoefte is aan een centraal punt waar men - op een voor alle doelgroepen laagdrempelige en enthousiasmerende wijze - terecht kan. Voor informatie, begeleiding en advies over bijvoorbeeld subsidies, fondsen, cultuuraanbieders en ideeën voor culturele initiatieven. Hieraan kan ook een cultuurfonds worden gekoppeld. Het Cultuurhuis is een geschikte plek voor deze functies. Met haar taken, activiteiten en netwerk op het gebied van cul-

tuureducatie en -participatie, kan 'Gorinchem inspireert' hier een belangrijke rol in spelen.

Met de keuze in 2024 voor een Cultuurhuis in plaats van een klassieke schouwburg, krijgt het gebouw een nieuwe toekomst. Dit maakt renovatie en herinrichting mogelijk. 'De Nieuwe Doelen' wordt geen terugblik, maar een transformatie. Het gebouw krijgt een flexibele inrichting die meerdere activiteiten naast elkaar mogelijk maakt. Waar het vroeger draaide om voorstellingen voor grote publieksgroepen, zal het straks een veelzijdige plek zijn waarin overdag leren en ontmoeten centraal staan en er 's avonds ruimte is voor amateurkunst, debat, film en talentontwikkeling. Al zal dat in de praktijk niet strikt gescheiden zijn in dagdelen.

Voor de programmering gelden de volgende uitgangspunten:

- Complementaire positionering: met het programma wil het Cultuurhuis expliciet aanvullend zijn op het bestaande culturele aanbod.
- Filmaanbod Cultuurhuis is aanvullend: op en niet concurrerend met bestaande film- en theaterpodia in de stad.
- Structurele afstemming: duurzame samenwerking en coördinatie met bestaande culturele voorzieningen waaronder: Theater Peeriscoop, Theater 't Pand, het Internationaal Film Festival Gorinchem (IFFG), Theaterhuis Gorinchem en BreakSquad en vele anderen spreekt voor zich.
- De horeca is ondersteunend, maar vormt hierin een onmisbaar onderdeel. De invulling kan verschillende vormen krijgen. Welke vorm het ook krijgt, de horeca is geen concurrent van de bestaande cafés en restaurants in de stad. Het wordt gebaseerd op samenwerking en is ondersteunend aan de visie en programmering van het Cultuurhuis.

De programmering van het nieuwe Cultuurhuis krijgt vorm in de volgende lagen:

- 1 Een basisaanbod met bibliotheekactiviteiten, amateurkunst, educatieve- en maatschappelijke partners.
- 2 Een flexibele laag voor coproducties, festivals en wijkprojecten.
- 3 Een commerciële en maatschappelijke laag met verhuur voor congressen en netwerkbijeenkomsten.

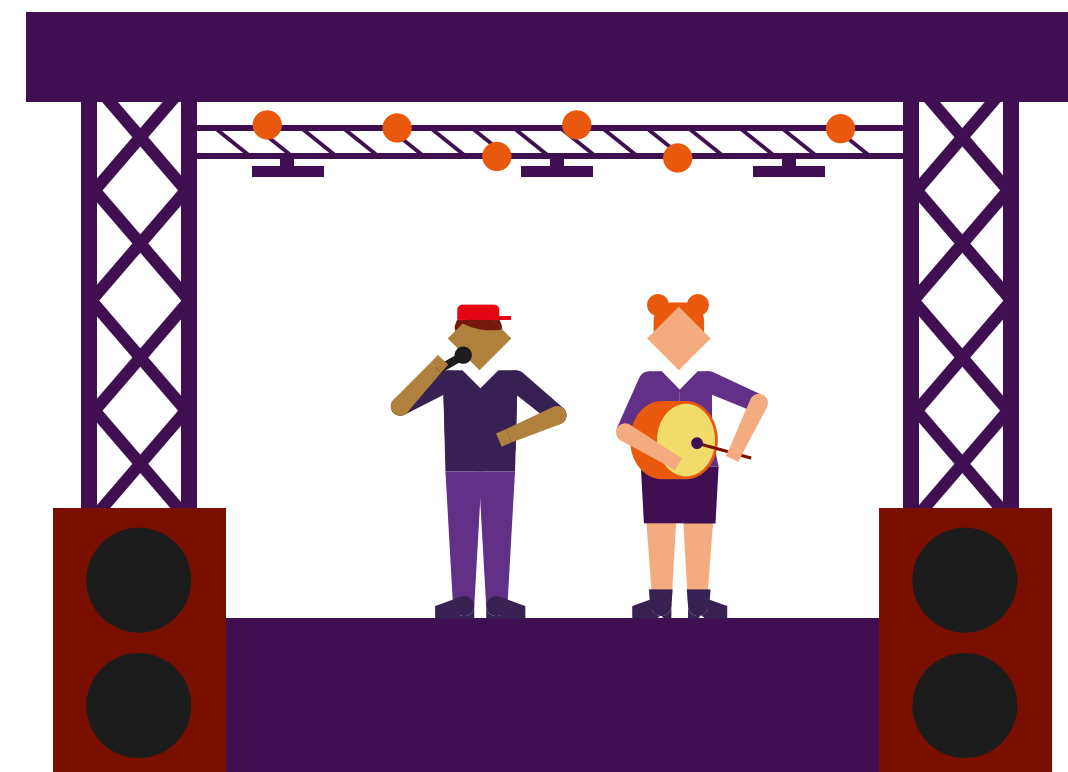
De stichting beheert daarnaast de vrije ruimte (niet structureel verhuurde zalen) en zet deze in voor talentontwikkeling, coproducties en incidentele programmering.

Het Programma van Eisen richt zich op een solide basis die de bibliotheek en culturele- en maatschappelijke partners optimaal faciliteert. De theatervoorzieningen zijn bewust niet bedoeld voor professionele gezelschappen uit het schouwburgcircuit, maar voor lokale amateurkunstgezelschappen en kleinschalige producties. Tegelijkertijd wordt rekening gehouden met toekomstige groei: een flexibel huis dat kan meebewegen met ontwikkelingen en nieuwe vormen op het gebied van cultuureducatie en -participatie.

Actiepunten:

Op basis van de gezamenlijk ontwikkelde visie en programmering zorgen we in 2026 voor verdere uitwerking van de governance, de exploitatie en het schetsontwerp. Met aansluitend de benodigde bouwkundige en inhoudelijke vervolgstappen die uiteindelijk leiden tot realisatie en opening van het Cultuurhuis in 2027. Daarbij gaan we verder met het onderzoeken van de mogelijkheid voor het realiseren van een cultuurpunt en cultuurfonds.

Professioneel theateraanbod

Waar staan we nu?

De gemeente Gorinchem beschouwt professioneel theateraanbod als een belangrijke bouwsteen binnen de lokale culturele infrastructuur. Professionele podiumkunsten verrijken het culturele aanbod, dragen bij aan de kwaliteit van leven en versterken de sociale samenhang in de stad. Ze maken Gorinchem aantrekkelijker als vestigingsplaats en dragen bij aan de identiteit van een stad die cultuur hoog in het vaandel heeft staan.

Gorinchem kent twee compacte betekenisvolle theaters waar professionele podiumkunsten worden aangeboden: 'Theater 't Pand' en 'Theater Peeriscoop'. Tijdens de participatieses-

sies werd benadrukt dat deze podia van grote waarde zijn voor de stad. Bezoekers en partners waarderen hun kleinschalige karakter, persoonlijke sfeer en laagdrempelige toegankelijkheid. Deelnemers spraken uit dat beide theaters behouden moeten blijven als plekken voor ontmoeting, inspiratie en culturele beleving.

Op 7 oktober 2025 heeft het college de nieuwe 'Subsidieregeling professioneel theateraanbod 2026-2028' vastgesteld. Deze regeling biedt een kader waarmee de gemeente, in samenwerking met de theaters, kan werken aan een toekomstbestendig professioneel aanbod dat inwoners blijft raken en verbinden.

Actiepunten:

De gemeente voert de nieuwe subsidieregeling uit, met als doel het waarborgen en bevorderen van een divers en toegankelijk professioneel theateraanbod in Gorinchem. Een aanbod dat inwoners van de gemeente aanzet tot cultuurparticipatie, ruimte biedt voor ontmoeting en samenwerking versterkt binnen de culturele- en maatschappelijke infrastructuur.

Andere 'podia'

Naast het Cultuurhuis en de twee theaters hebben we in onze gemeente nog verschillende andere podia of presentatieplekken die bijdragen aan een levendig cultureel klimaat. Zoals 'Het Zevende Huis', 'Podium Grote Kerk', 'Gorcums Museum' en het Centraal Punt. Daarbij gaat het zowel om gesubsidieerde activiteiten als om initiatieven die op eigen kracht of met steun van andere partijen tot stand komen.

Culturele evenementen en amateurkunstvoorstellingen

Waar staan we nu?

Gorinchem heeft een breed aanbod aan grote en kleine culturele evenementen en lokaal geproduceerde amateurkunstvoorstellingen die bijdragen aan de levendigheid en herkenbaarheid van de stad. De historische binnenstad vormt daarvoor een passend decor, met evenementen als het Hippiëfestival, het Lingehavenconcert, de Culturele Zondag en de Cultuurmaand. Binnen dit bredere aanbod vervullen amateurkunstverenigingen een belangrijke rol. In samenwerking met Theater 't Pand, Theater Peeriscoop en straks ook het Cultuurhuis dragen zij bij aan een gevarieerd cultureel aanbod. Zowel culturele evenementen als amateurkunstvoorstellingen stimuleren cultuurdeelname, trekken inwoners en bezoekers aan, versterken de on-

derlinge verbondenheid en maken de culturele identiteit van Gorinchem op een herkenbare en toegankelijke manier zichtbaar.

Tijdens de participatiebijeenkomsten werd benadrukt dat culturele evenementen en voorstellingen vooral gewaardeerd worden wanneer ze de lokale identiteit weerspiegelen en ontmoeting stimuleren. Ook werd gevraagd om meer kleinschalige initiatieven die samenwerking tussen bewoners, makers en verenigingen bevorderen. Een deelnemer verwoordde het als volgt: "Blijf de status van Mooiste Vestingstad en UNESCO-Werelderfgoed benutten, maar behoud het lokale karakter."

Uit de enquête voor de Omgevingsvisie blijkt bovendien dat grootschalige evenementen in de regio en in het land voor inwoners goed bereikbaar zijn. Voor Gorinchem is er daardoor geen directe noodzaak om dergelijke grote evenementen actief te stimuleren.

Geactualiseerd beleidskader

De gemeente onderscheidt de praktische en randvoorwaardelijke kaders voor veiligheid en leefbaarheid - vastgelegd in de bestaande Evenementennota - van de inhoudelijke betekenis van culturele evenementen en lokale amateurkunstvoorstellingen. Dit beleidskader richt zich op de artistieke, maatschappelijke en economische waarde. Voor het professionele theateraanbod geldt een afzonderlijk beleidskader binnen dit cultuurprogramma.

Gorinchem kiest bewust voor kleinschalige en herkenbare culturele evenementen en lokale amateurkunstvoorstellingen. Deze initiatieven hebben artistieke waarde en bieden lokale makers ruimte om zich te presenteren en nieuw publiek te bereiken. Tegelijkertijd hebben ze duidelijke maatschappelijke waarde: ze stimuleren cultuurparticipatie, versterken de sociale samenhang en dragen bij aan de leefbaarheid van de stad. Ze sluiten waar mogelijk aan bij de kernwaarden van het merk Gorinchem – authentiek, ondernemend, verbindend en historisch geworteld – en nodigen inwoners uit tot meedoen en ontmoeting.

Culturele evenementen en lokale voorstellingen hebben ook economische waarde. Ze trekken bezoekers aan en stimuleren bestedingen bij lokale ondernemers. Daarmee versterken ze zowel het culturele profiel als de economische vitaliteit van Gorinchem.

In aanvulling hierop vindt de gemeente ook publieksdiversiteit en toegankelijkheid belangrijk. Culturele evenementen en amateurkunstvoorstellingen moeten de veelzijdigheid van Gorinchem weerspiegelen en inwoners uit verschillende achtergronden met elkaar verbinden. Iedereen moet, ongeacht leeftijd, achtergrond of beperking, kunnen deelnemen en zich welkom voelen. Toegankelijkheid, inclusiviteit en cultuurparticipatie vormen samen de basis voor een toekomstbestendig cultureel klimaat.

Zo blijft Gorinchem een stad waar verleden en toekomst elkaar ontmoeten en waar cultuur inwoners samenbrengt.

Actiepunten:

Voor de ondersteuning van culturele evenementen en amateurkunstvoorstellingen geldt momenteel de 'Nadere regel culturele initiatieven vanuit stichtingen of verenigingen uit de gemeente Gorinchem 2020'. Deze regeling wordt in de eerste helft van 2026 geactualiseerd om beter aan te sluiten bij de huidige praktijk en de merkenstrategie van Gorinchem.

Internationaal Filmfestival Gorinchem (IFFG)

Waar staan we nu?

Het Internationaal Filmfestival Gorinchem (IFFG) heeft zich de afgelopen jaren ontwikkeld tot een gewaardeerde cultuuraanbieder die wereldcinema naar Gorinchem brengt en actuele maatschappelijke thema's op een toegankelijke manier onder de aandacht brengt. Naast het jaarlijkse festival organiseert de stichting ook andere filmvertoningen, ontmoetingen met makers en verdiepende programma's die het publiek verbinden met verhalen van over de hele wereld. Jongeren vormen een belangrijke doelgroep, en thema's als diversiteit, inclusie en internationale samenwerking blijven nadrukkelijk richtinggevend. Het succes van de film *Nawi*, die ging over een meisje dat op jonge leeftijd werd uitgehuwelijkt, benadrukte tijdens de laatste editie hoe het IFFG met film bij-

draagt aan bewustwording en betrokkenheid. Daarnaast is het IFFG een gewaardeerde samenwerkingspartner binnen het culturele en educatieve veld van Gorinchem. De organisatie werkt regelmatig samen met scholen, culturele instellingen en maatschappelijke partners om film in te zetten als middel voor dialoog, educatie en reflectie.

Tegelijkertijd staat de toekomst van het IFFG onder druk. Het wegvallen van landelijke fondsen en stijgende kosten hebben ertoe geleid dat de stichting voor 2026 geen festival zal organiseren. Deze pauze biedt ruimte om de koers te herzien en te werken aan een toekomstbestendig model.

Actiepunten:

Het IFFG werkt, in overleg met het college, toe naar een haalbare toekomstvisie.

Lokaal Cultuurfonds

Waar staan we nu?

In Collegeprogramma 2022-2026 is aangegeven dat we bij de actualisering van het cultuurbeleid **een aanzet** geven voor een cultuurfonds voor culturele projecten en activiteiten. In het participatietraject is dit dan ook een belangrijk onderwerp van gesprek geweest. Dit heeft geleid tot de volgende denkrichting en aanzet.

Doel en vorm

Het is belangrijk om de precieze doelstellingen van het fonds helder te krijgen. Denk hierbij aan de vraag welk probleem het fonds moet oplossen. Een fonds moet een duidelijk en operationeel doel hebben en voldoende afgebakend zijn om effectief te kunnen functioneren. De uiteindelijke vorm van een cultuurfonds kan vervolgens variëren, van smal en thematisch tot breder en meer omvattend, afhankelijk van deze doelstellingen. Een fonds kan

zich bijvoorbeeld richten op financiering, ontwikkeling, advies of promotie van culturele projecten. Ook kan een cultuurfonds externe middelen aantrekken, zoals sponsoring of cofinanciering, wat een belangrijke meerwaarde vormt.

Sommige gemeenten kiezen ervoor om een cultuurfonds op te richten dat grotendeels bestaat uit gemeentelijke subsidieregelingen. Dit vraagt de nodige stappen op het juridische, personele en financiële vlak. Wanneer de beoordeling en verdeling van 'subsidies' bij een fonds komt te liggen speelt ook objectiviteit en onafhankelijkheid een belangrijke rol. De keuze om een subsidieregeling om te vormen tot een fonds behoort uiteraard wel tot de mogelijkheden. Het is dan van belang om een regeling te nemen die zich daar specifiek voor leent.

Het Cultuurhuis kan straks een centrale rol spelen in het ondersteunen van culturele initiatieven. Zoals aangegeven in de paragraaf over het Cultuurhuis onderzoeken we de mogelijkheid om een laagdrempelig cultuurpunt voor informatie, advies en begeleiding in te richten. Waar inwoners en organisaties terecht kunnen voor advies bij subsidieaanvragen, fondsenwerving en ideeën voor culturele projecten. Hieraan kan ook een cultuurfonds worden gekoppeld.

Opbrengst participatie

Uit de participatiebijeenkomsten is gebleken dat er de nodige animo is voor de oprichting van een lokaal cultuurfonds. De deelnemers benadrukken daarbij dat dit fonds niet ten koste mag gaan van bestaande gemeentelijke subsidies. Maar juist aangevuld kan worden met bijdragen van bedrijven en particulieren. Daarnaast kwam tijdens de sessies naar voren dat een cultuurfonds als onafhankelijk orgaan een rol kan spelen bij de zorgvuldige toetsing van culturele kwaliteit. Ook werd benoemd dat zo'n fonds zou kunnen helpen bij het stimuleren van een inclusieve, toekomstgerichte cultuur in Gorinchem, met aandacht voor nieuwe initiatieven en jonge makers.

Dit vertaalt zich naar de volgende aandachtspunten:

- Gelijke kansen: ook ondersteuning voor kleine organisaties, startende kunstenaars en individuele initiatiefnemers.
- Laagdrempelige toegang: het fonds moet drempels verlagen en mensen helpen hun ideeën of talenten te realiseren ('bottom-up werken').
- Jongeren betrekken: jongeren missen nu aansluiting, een fonds kan experiment en eigenaarschap bij jongeren stimuleren.
- Verbinding en vernieuwing: nieuwe makers, gastkunstenaars en vakoverstijgende projecten brengen frisheid en samenwerking tussen instellingen.
- Toegankelijkheid en inclusie: het fonds moet zelf inclusief zijn, met aandacht voor thema's als diversiteit, kansengelijkheid en nieuwkomers.
- Ondersteuning in brede zin: niet alleen financiële steun, maar ook kennisdeling, coaching en instrumenten (zoals een instrumentenfonds of talentenprogramma).

Advies Cultureel overleg Gorcum

Het Cultureel overleg Gorcum (COG) adviseert om een cultuurfonds in fases op te bouwen. Eerst beginnen met een loketfunctie voor informatie, advies en verwijzing naar bestaande regelingen. Dit zou kunnen starten met een pilot spreekuur (bijvoorbeeld in de Bibliotheek of in het toekomstige Cultuurhuis). Vervolgens, op basis van ervaringen, een budget koppelen aan een concrete vraag. Beschikbaar budget vraagt uiteraard dan wel eerst oprichting van een Cultuurfonds. Gorinchem Inspireert wordt als mogelijke uitvoeringspartner genoemd, en ambassadeurs kunnen het fonds promoten.

Actiepunten:

De gemeente gaat verder met het onderzoeken van de mogelijkheid voor het realiseren van een cultuurpunt en cultuurfonds in het Cultuurhuis. Met de focus op een stapsgewijze opbouw en laagdrempelige toegang voor de betrokkenen.

Monitoring, evaluatie en culturele codes

5.1. Monitoring en evaluatie

De jaarplanningen voor de uitvoeringsagenda worden zoveel mogelijk SMART geformuleerd. Door te werken met concrete acties en meetbare resultaten kan de voortgang worden gevolgd. Monitoring en evaluatie vormen daarmee een integraal onderdeel van de uitvoering. Jaarlijks wordt beoordeeld in hoeverre de geplande acties zijn gerealiseerd, welke effecten zijn bereikt en of bijsturing nodig is. De uitkomsten van deze evaluaties worden meegenomen bij het opstellen van de jaarplanning voor het daaropvolgende jaar.

Programma Cultuur

Monitoring en evaluatie van de doelstellingen en acties uit het Programma cultuur is belangrijk om de resultaten en effecten van het beleid te kunnen meten en in beeld te brengen. Dit vindt plaats in de P&C-cyclus, bij de subsidie vaststelling en via de Burgerpeiling. Op basis hiervan kan zo nodig bijstelling plaatsvinden.

P&C-cyclus

Monitoring en evaluatie vindt jaarlijks plaats in het kader van de P&C-cyclus. Daarmee wordt de raad in deze cyclus doorlopend geïnformeerd.

Subsidies

Evaluatie vindt ook plaats via de verantwoording en vaststelling van subsidies, die zijn aangewend voor de realisatie van de doelstellingen en actiepunten uit de programmalijnen.

Burgerpeiling

Eens in de 2 jaar vindt onderzoek plaats in de vorm van een burgerpeiling. Daarbij wordt de tevredenheid over het woon- en leefklimaat en de voorzieningen in Gorinchem gemeten. Waaronder culturele voorzieningen.

Ontwikkeling indicatoren

Indicatoren helpen concrete doelen tastbaar en meetbaar te maken. Het ontwikkelen van indicatoren voor de monitoring en evaluatie van het beleid is daarom een belangrijke aanbeveling. Door indicatoren te ontwikkelen die zowel kwantitatieve als kwalitatieve aspecten omvatten, kan de gemeente een beter overzicht krijgen van de impact van het cultuurbeleid. Voorbeelden van indicatoren voor de cultuursector zijn:

- Het aantal bezoekers van Gorinchemse culturele instelling.
- Het percentage inwoners dat deelneemt aan culturele activiteiten.
- Het cultuurbereik van gesubsidieerde organisaties met een jaarprogrammering. (Als input hiervoor kunnen organisaties bijvoorbeeld gebruik maken van het Culturele Doelgroepenmodel).
- De kwaliteit van de culturele programma's, bijvoorbeeld door beoordelingen of feedback van bezoekers.

5.2. Culturele Codes

In het landelijk cultuurbeleid spelen drie gedragscodes een belangrijke rol: de Governance Code Cultuur, de Fair Practice Code en de Code Diversiteit & Inclusie. De codes dragen bij aan een professionele, gezonde en veerkrachtige cultuursector. In bijlage 5 treft u een korte toelichting op deze codes aan.

Ook binnen onze gemeente krijgen de culturele codes een plaats in het cultuurbeleid. In deze beleidsperiode starten we met een gerichte introductie bij de theaters. Daarom is in de geactualiseerde 'Subsidieregeling professioneel theateraanbod 2026-2028' opgenomen dat theaters in hun subsidieaanvraag moeten laten zien dat zij bekend zijn met de culturele codes en kunnen toelichten hoe zij hiermee omgaan. Deze informatie wordt in deze periode wel uitgevraagd, maar heeft nog geen invloed op de beoordeling of toekenning van de subsidie. Hiermee vormt deze regeling een pilot om ervaring op te doen met het verwerken van de culturele codes in de subsidieregels voor cultuur.

Voor overige culturele organisaties ligt de nadruk op informeren en bewustwording. Zij worden bekendgemaakt met de culturele codes, maar hoeven hier in hun aanvraag nog niet over te rapporteren. Op deze manier worden de codes stapsgewijs ingevoerd, met een focus op kennisdeling en bewustwording in plaats van formele verplichtingen.

Het doel is om geleidelijk toe te werken naar een mogelijke bredere toepassing van de culturele codes in de subsidieregelingen voor cultuur. Daarbij houden we rekening met verschillen in omvang, professionaliteit en draagkracht van aanvragers, terwijl we tegelijkertijd verwachten dat culturele organisaties binnen hun mogelijkheden stappen zetten in het toepassen van de codes.

Financieel overzicht

Het gemeentelijke cultuurbudget vormt de financiële basis voor de uitvoering van het cultuurbeleid in de periode 2026-2030. Binnen dit budget zijn de middelen verdeeld over drie hoofdonderdelen: cultureel (immaterieel) erfgoed, cultuureducatie en -participatie en cultuuraanbod. Deze indeling sluit aan bij de drie programmalijnen uit dit Programma Cultuur en biedt inzicht in de jaarlijkse lasten en baten per onderdeel.

De bedragen in onderstaande tabellen zijn gebaseerd op de jaarschijf 2026 en geven de structurele inzet van gemeentelijke middelen weer. Eventuele indexaties en toekomstige aanpassingen worden jaarlijks verwerkt in de begrotingscyclus. Deze bedragen zijn exclusief onderhouds- en beheerskosten cultureel vastgoed en personeelskosten cultuur.

De financiële inzet laat zien hoe de gemeente investeert in het behoud van het Gorcumse (immateriële) erfgoed, in het stimuleren van cultuurdeelname en educatie, en in de verdere ontwikkeling van het culturele aanbod in de stad. Daarmee blijft cultuur een herkenbare, verbindende en waardevolle pijler binnen de samenleving van Gorinchem.

Cultureel (immaterieel) erfgoed	Jaarschijf 2026
Gorcums Museum	€ 669.401
Artotheek	€ 1.368
Hendrick Hamel Museum	€ 35.742
Totaal lasten	€ 706.511
Gorcums Museum	€ 43.071
Artotheek	€ 28.500
Totaal baten	€ 71.571

Cultuureducatie en cultuurparticipatie	Jaarschijf 2026
Subsidieregeling amateurkunst	€ 80.658
Cultuureducatie en -participatie	€ 230.199
Subsidieregeling cultuureducatie en -participatie	€ 45.000
Bibliotheek AanZet	€ 889.434
Community project 'Geworteld in Gorcum'	€ 40.000
Totaal lasten	€ 1.285.291

Cultuuraanbod	Jaarschijf 2026
Subsidieregeling professioneel theateraanbod	€ 98.955
Subsidieregeling culturele evenementen & amateurkunstvoorstellingen	€ 158.360
Internationaal Film Festival Gorinchem	€ 51.090
Totaal lasten	€ 308.405

Bijlage 1

Uitvoeringsagenda 2026-2030

Het college van burgemeester en wethouders voert het Programma Cultuur uit. Deze uitvoeringsagenda voor de periode 2026-2030 geeft richting aan de ambities en activiteiten die voortkomen uit het Programma. De actiepunten zijn verdeeld over verschillende beleidsterreinen en programmalijnen, en illustreren hoe de uitvoering van het programma in de praktijk wordt vormgegeven.

Doel en gebruik van de uitvoeringsagenda

Het Programma Cultuur geeft richting voor de toekomst, waarbij ruimte is voor verdere invulling samen met diverse betrokkenen. Niet alle ambities kunnen direct of volledig worden gerealiseerd.

Uitvoering en flexibiliteit

De uitwerking van de programmalijnen voor de periode 2026-2030 is opgesteld **op hoofdlijnen**. Nadat het Programma Cultuur, inclusief de uitvoeringsagenda, is vastgesteld, wordt een meerjarenplanning op hoofdlijnen opgesteld. Deze planning wordt ter besluitvorming aan het college voorgelegd en vormt het kader voor de jaarlijkse uitvoering. Jaarlijks wordt deze meerjarenplanning vertaald naar zoveel mogelijk SMART-geformuleerde jaarplanningen, waarin - op basis van de beschikbare middelen en capaciteit - wordt bepaald welke actiepunten in dat jaar worden opgepakt. Zowel de meerjarenplanning als de jaarplanningen worden door het college vastgesteld.

De uitvoeringsagenda én de bijbehorende planningen zijn dynamische documenten die meebewegen met maatschappelijke en organisatorische ontwikkelingen. Door regelmatige evaluaties kunnen de plannen gedurende de beleidsperiode worden aangescherpt en waar nodig worden aangepast aan nieuwe of urgente opgaven, in nauwe samenwerking met relevante partners.

Opbouw uitvoeringsagenda

De uitvoeringsagenda volgt de opbouw van het Programma Cultuur. De volledige beschrijving van de actiepunten per onderwerp en organisatie is opgenomen bij de betreffende programmalijn in het Programma.

3. Cultuurbeleid in een bredere maatschappelijke context

3.1. Relaties met andere beleidsterreinen

4. Uitwerking programmalijnen

- 4.1. Kunst en cultuur zorgen voor identiteit en vertellen wie we zijn.
- 4.2. Kunst en cultuur als motor voor meedoen en creatieve ontwikkeling.
- 4.3. Kunst en cultuur als podium in de samenleving.

3. Cultuurbeleid in een bredere maatschappelijke context

3.1. Relaties met andere beleidsterreinen

Actiepunten:

Kunst, cultuur, sociaal domein en gezondheid

- Stimuleren van samenwerking tussen culturele organisaties en sociale partners voor inzet van kunst en cultuur bij de vier ISV-thema's (o.a. via cultuurcoaches, buurtverbinders en wijkcoördinatoren).
- Versterken van interne samenwerking tussen cultuur en het sociaal domein binnen de gemeentelijke organisatie, zodat cultuur structureel wordt verbonden met de ISV-opgaven.
- Stimuleren van kennisontwikkeling op het gebied van positieve gezondheid binnen culturele organisaties, bijvoorbeeld door experts uit te nodigen tijdens netwerkbijeenkomsten zoals het Cultuurcafé.
- Ontwikkelen van cultuur in de wijken door vanaf 2026 regelmatig met buurt- en wijkcentra in gesprek te gaan over behoeften en ideeën, en deze te vertalen naar concreet aanbod.
- Stimuleren van diversiteit en inclusie door culturele organisaties te ondersteunen in de toepassing van de Code Diversiteit & Inclusie.

Kunst, cultuur en jongeren

- Uitvoeren van behoeftepeiling onder jongeren en op basis daarvan mogelijke vervolgstappen bepalen, zoals:
 - Stimuleren dat voorzieningen en activiteiten aantrekkelijker worden voor jongeren.
 - Aanmoedigen dat jongeren actief worden betrokken bij programmering en organisatie binnen culturele instellingen.
 - Bevorderen van samenwerking tussen culturele organisaties, voortgezet onderwijs en welzijnspartijen.
 - Ondersteunen van initiatieven die repetitieplekken, maakruimtes of kleinschalige podia voor jongeren bieden.
 - Stimuleren van culturele activiteiten die mentale gezondheid bespreekbaar maken.

Kunst, cultuur en sport

- Stimuleren van samenwerking tussen sport- en cultuurpartners bij activiteiten en projecten.

4. Uitwerking programmaliijnen

4.1. Kunst en cultuur zorgen voor identiteit en vertellen wie we zijn

Actiepunten:

Gorcums Museum

- Continueren van het bestaande beleid en uitvoeren van activiteiten zoals opgenomen in de Museumvisie 2026-2033.

Hendrick Hamel Museum

- Opstellen van nieuwe SMART-subsidievoorwaarden in 2026 om prestaties duidelijker te volgen en te evalueren.

Kunst openbare ruimte

- Verbeteren van beheer en onderhoud van kunstwerken vanaf 2026.
- Vergroten van de beleefbaarheid door kunstwerken zichtbaarder en toegankelijker te maken.

Regionaal Archief Gorinchem

- Continueren van bestaand beleid en activiteiten.

4.2. Kunst en cultuur als motor voor meedoen en creatieve ontwikkeling

Actiepunten:

Gorinchem Inspireert, cultuureducatie en -participatie

- Continueren van de huidige werkwijze van Gorinchem Inspireert en versterken van de zichtbaarheid van cultuur in de stad.
- Doorontwikkelen van de website www.gorincheminspireert.nl, waarbij wordt verkend of onderdelen zoals een 'cultuurladder' of 'human library' hieraan kunnen bijdragen.
- Uitvoeren van de CMK4-regeling (2025-2028).
- Uitwerking notitie met drie ontwikkelrichtingen voor de ontwikkeling van muzieke-ducatie voor kinderen en jongeren. In samenwerking met het onderwijsveld, muziek-scholen, muziekverenigingen en culturele instellingen. (N.B. De notitie wordt uiterlijk 1 juni 2026 aan de gemeenteraad aangeboden).
- Informeren culturele organisaties over de culturele codes.
- Uitwerken van erfgoedleerlijnen samen met het Gorcums Museum.
- Onderzoeken van de rol van Gorinchem Inspireert in relatie tot het nieuwe Cultuurhuis.

Geworteld in Gorcum

- Stimuleren van een duurzame voortzetting en uitbouw van de community Geworteld in Gorcum.

Cultureel overleg Gorinchem (COG)

- Verkennen hoe het COG kan worden verbreed met vertegenwoordigers van andere culturele organisaties.

Amateurkunst

- Stimuleren van samenwerking tussen amateurkunstenaars en professionals, o.a. via Cultuurcafés.
- Onderzoeken van nieuwe programmeringslocaties in de wijken door overleg met buurt- en wijkcentra.
- Continueren van workshops, trainingen en de jaarlijkse subsidie.

Bibliotheek AanZet

- Continueren van bestaand beleid en uitvoeren van de wettelijke taken.
- Meewerken aan de ontwikkeling van het Cultuurhuis.
- Opstellen van een meerjarenplan in 2026 voor de invulling van de zorgplicht.

Projecten cultuureducatie en -participatie

- Verkennen van de mogelijkheden voor verbreding van de 'Subsidieregeling cultuure-ducatie en -participatie' voor nieuwe toetreders en initiatieven, inclusief de financiële consequenties. (N.B. De mogelijkheden worden uiterlijk 1 juni 2026 aan de gemeente-raad teruggekoppeld).

4.3. Kunst en cultuur als podium in de samenleving

Actiepunten:

Cultuurhuis

- Uitwerken van governance, exploitatie en schetsontwerp in 2026, gevolgd door bouw-kundige en inhoudelijke vervolgstappen richting realisatie in 2027.
- Onderzoeken van de mogelijkheid voor een cultuurpunt en cultuurfonds binnen het Cultuurhuis.

Professioneel theateraanbod

- Uitvoeren van de nieuwe subsidieregeling om een divers en toegankelijk professioneel theateraanbod te borgen en cultuurparticipatie te stimuleren.

Culturele evenementen en amateurkunstvoorstellingen

- Actualiseren van de 'Nadere regel culturele initiatieven (2020)' in de eerste helft van 2026, zodat deze beter aansluit bij de praktijk en de merkenstrategie van Gorinchem.

Internationaal Filmfestival (IFFG)

- Toewerken naar een haalbare toekomstvisie in overleg met de gemeente.

Lokaal Cultuurfonds

- Onderzoeken van de mogelijkheden voor een cultuurpunt en cultuurfonds in het Cul-tuurhuis, met aandacht voor een stapsgewijze opbouw en laagdrempelige toegang.

Bijlage 2

Kernsamenvatting Toekomstanalyse Culturele Aanbieders 2024-2025 (Gorinchem)

De culturele sector in Gorinchem is veelzijdig, met een dynamische mix van kleine verenigingen, professionele instellingen en bevlogen individuele kunstenaars. Het culturele aanbod is sterk, heeft kwaliteit en biedt een stevige basis om op voort te bouwen. Tegelijkertijd liggen er kansen voor verdere versterking, bijvoorbeeld op het gebied van verjonging, het verlagen van werkdruk, het uitbreiden van beschikbare middelen, het vergroten van het netwerk, het verbeteren van zichtbaarheid en het werken aan een toekomstbestendige sector.

Belangrijkste knelpunten:

- Tekort aan jong bestuur en vrijwilligers (amateursector)
- Structurele werkdruk en beperkte capaciteit (professionele instellingen)
- Gebrek aan netwerk en organisatorische ondersteuning (kunstenaars)
- Onvoldoende financiering en kennis over fondsen/subsidies
- Beperkte toegang tot betaalbare werk- en presentatieruimtes
- Behoeft aan innovatie, digitalisering en kwaliteitsslag
- Fragmentatie binnen het culturele netwerk en gebrekkige samenwerking
- Lage zichtbaarheid en kennis van moderne marketing
- Onzekerheid over inclusiviteit en diversiteit in het aanbod

Brede behoeften:

- Trainingen, strategisch advies en praktische ondersteuning
- Structurele overlegvormen en netwerkmomenten
- Verbeterde faciliteiten en gezamenlijke promotie
- Inspiratie en kennisdeling over innovatie en inclusiviteit

Aanbevolen aanpak – rol voor Gorinchem Inspireert:

- **Organisatieontwikkeling:** Trainingen, strategische sessies en netwerkbijeenkomsten.
- **Toekomstbestendigheid:** Ledenwervingscampagnes en toekomstgerichte visieontwikkeling.
- **Financiering:** Adviespunt en trainingen rond subsidies en fondsenwerving.
- **Faciliteiten:** Onderzoek naar een gedeelde cultuurhub en beter ruimtegebruik.
- **Kwaliteit & Innovatie:** Masterclasses en seminars over digitale en creatieve innovatie.
- **Netwerkvorming:** Oprichting van een Cultureel Platform (eventueel gesplitst), digitale communicatieplatforms en versterking van het Cultuurcafé.
- **Zichtbaarheid & Diversiteit:** Workshops rond PR en inclusie, gezamenlijke campagnes en programma's.

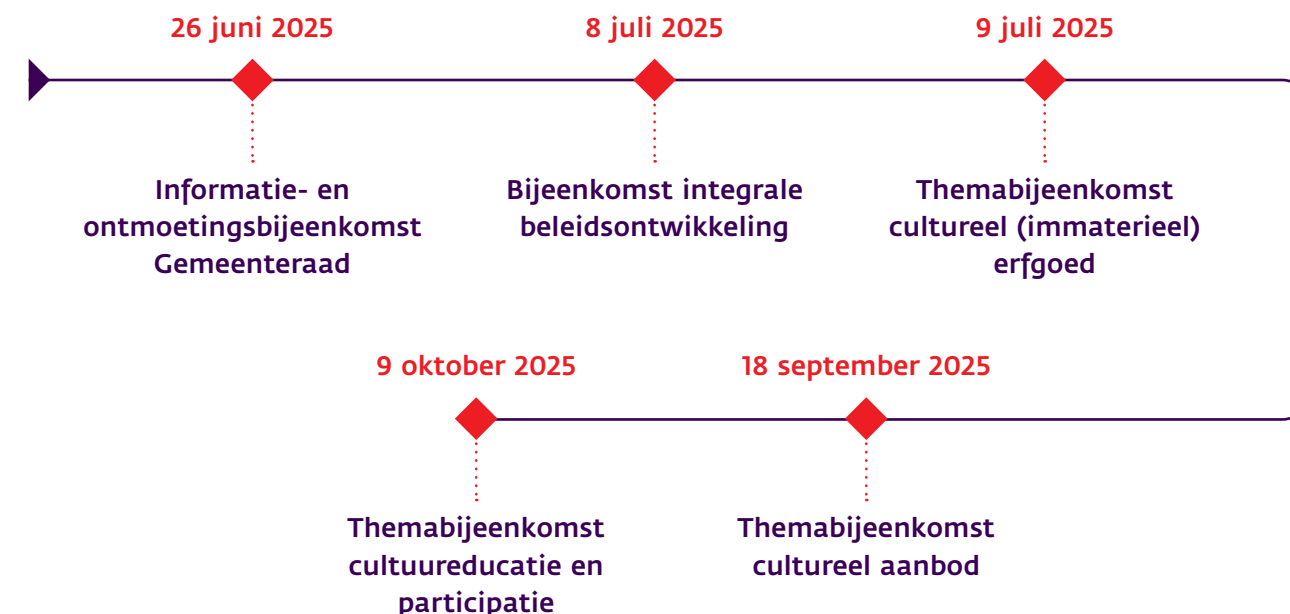
Belangrijke slotpunten:

- 91% van de culturele aanbieders wil deelnemen aan een structurele overlegstructuur. Dit onderstreept de urgentie van samenwerking en coördinatie.
- Jaarlijkse evaluaties, een sterke Cultuurmaand en het stimuleren van kruisbestuiving tussen amateur en professioneel zijn essentieel voor een toekomstbestendige cultuursector.

Bijlage 3

Samenvatting participatieproces en opbrengst

Ingebrachte observaties en aandachtspunten, geclusterd naar thema:

- Gorinchem kent een rijk cultureel klimaat, gedragen door veel energie, samenwerking en betrokkenheid van inwoners, makers en instellingen.
- Cultuur wordt breed gezien als verbindende kracht in de stad: een middel om identiteit, leefbaarheid, mentale gezondheid en gemeenschapszin te versterken.
- Er is een sterke wens om cultuur dichterbij mensen te brengen – in wijken, buurthuizen en buitenlocaties – met laagdrempelige activiteiten voor alle doelgroepen.
- Jongeren, ouderen en nieuwkomers verdienen meer aandacht in het aanbod en in de mogelijkheden om zelf actief deel te nemen.
- Erfgoed en kunst vormen samen het fundament van de lokale identiteit; er is behoefte aan meer zichtbaarheid, behoud en samenhang in de verhalen van de stad.
- Projecten als 'Geworteld in Gorinchem' tonen hoe cultuurparticipatie bijdraagt aan inclusie, trots en verbinding tussen inwoners.
- De culturele infrastructuur is levendig maar versnipperd; structurele samenwerking, continuïteit en voldoende middelen zijn aandachtspunten.
- Het toekomstige Cultuurhuis wordt gezien als centrale plek voor ontmoeting, educatie, samenwerking en experiment.
- Meer ondersteuning gewenst voor makers en instellingen, onder andere via coaching, eerlijke beloning (fair pay) en begeleiding bij fondsenwerving.
- Jong talent en vernieuwende kunstvormen - zoals straatkunst, multimedia en community art - verdienen meer ruimte en zichtbaarheid.
- Bibliotheek, musea, cultuurcoaches en lokale podia spelen een sleutelrol in verbinding en toegankelijkheid.
- Er is draagvlak voor een inclusief, wijkgericht en toekomstgericht cultuurbeleid dat inzet op samenwerking, talentontwikkeling, erfgoedbehoud en maatschappelijke betekenis.
- Cultuur wordt gezien als een investering in mensen en in een stad waar iedereen kan meedoen, bijdragen en zich verbonden voelt.

Ingebrachte wensen en ideeën, geclusterd naar onderwerp:

1

Financiering & ondersteuning

- Oprichten van een cultuurfonds met geoormerkt geld voor doelgroepen en wijken.
- Vereenvoudiging fondsenwerving: stap-voor-stap ondersteuning bij aanvragen van subsidies en fondsen (ook landelijke cultuurfondsen).
- Gemeente faciliteert: door materialen in te kopen die door cultuurmakers vanuit een depot kunnen worden ingehuurd.
- Structurele financiële ondersteuning via nieuwe vormen van sponsoring en samenwerking met bedrijven.
- Subsidies integraal benaderen over verschillende beleidsdomeinen heen.
- Subsidiecriteria aanpassen: meetbare doelen meegeven en stimuleren en beoordelen op maatschappelijke effecten.

2

Jongeren, educatie & talentontwikkeling

- Cultuur vanuit behoefte van scholier/kind vormgeven, inclusief moderne cultuurvormen.
- Nieuwe thematieken - zoals mentale gezondheid, duurzaamheid en zingeving - sluiten goed aan bij de belevingswereld van jongeren en kunnen een brug slaan tussen educatie en persoonlijke ontwikkeling.
- Door het inzetten van rolmodellen kan de verbinding tussen onderwijs, jongeren en culturele instellingen worden versterkt.
- Jongeren betrekken bij de uitwerking van beleid en aanbod.
- Muziek en dans op school versterken.
- Inzetten van cultuurcoaches voor jongeren.
- Structurele cultuurmomenten op school.
- Nieuwe cultuurvormen van jongeren opnemen in het aanbod (urban, digitale cultuur).
- Urban Art (graffiti, skate, breakdance) actief faciliteren.
- Kunstproject voor scholen: jaarlijks gezamenlijk kunstwerk maken.
- Leerlijn van basisonderwijs tot Gorcum Academie voortzetten.
- Ruimte voor jong talent creëren; behouden door ontwikkelkansen te bieden.

3

Toegankelijkheid & doelgroepen

- Cultuur meer naar de doelgroep brengen (in wijken, buurthuizen, laagdrempelige plekken).
- Gorcumpas/cultuurpas voor minima invoeren. Entreekaarten reserveren voor minima.
- Lage entreprijzen hanteren om drempels te verlagen.
- Vrijwilligers inzetten als ambassadeurs om nieuwe doelgroepen te bereiken.
- Meer aandacht voor diversiteit en inclusie in programmering, organisatie en uitvoering.
- Culturele programmering verrijken met kunst uit verschillende culturen en doelgroepen (ouderen, GGZ, Syndion).
- Workshops voor mensen met dementie en GGZ-cliënten.
- Human Library: digitaal overzicht van lokale talenten, kunstenaars en vaklieden.

4

Cultuuraanbod & programmering

- Samenwerking tussen organisaties versterken, o.a. via gezamenlijke sponsorwerving.
- Cultuur als middel in wijken gebruiken (verbinding, leefbaarheid, participatie).
- Meer wijkgerichte programmering op laagdrempelige locaties (buurthuizen, parken, speelplekken).
- Historisch theater en muziekkuitvoeringen op bijzondere plekken (UNESCO, industrieel erfgoed).
- Cultuur(educatie) in de Passage stimuleren.
- Pop-up cultuurvormen organiseren (cultuurverbinders).
- Vestingdag/vestingweekend organiseren als jaarlijks cultureel hoogtepunt.
- Jaarlijkse kunst- en hobbymarkt voor inwoners.
- 'Geworteld in Gorinchem' voortzetten als verbindend programma.
- Nieuwe samenwerking Kunstcafé Rivierenland + jongeren stimuleren.
- Laagdrempelig aanbod behouden (zoals Langendijkroute).

5

Culturele infrastructuur & ruimtes

- Meer ruimte creëren om te exposeren en te werken als kunstenaar.
- Podium Grote Kerk biedt graag ruimte aan lokale musici, kunstenaars en scholieren. Voor optredens, concerten en exposities.
- Brandweermuseum behouden als particulier initiatief.
- Accommodatiebeleid: monumentale panden ook beschikbaar stellen voor erfgoedgemeenschappen.
- Inventariseren hoeveel m² vastgoed nodig is voor culturele activiteiten.
- Cultuurhuis Gorinchem benutten als broedplaats, ontmoetingsplek en kenniscentrum.
- Marktplaats of cultuurhuis voor ontmoeting en samenwerking tussen educatie en participatie.

6

Erfgoed

- Nieuw erfgoed zichtbaar maken en koppelen aan stadspromotie.
- Personele capaciteit behouden voor uitvoering erfgoedbeleid.
- Heldere overlegstructuur erfgoed (Erfgoedcafés).
- Culturele route en verhalen koppelen aan erfgoedlocaties (UNESCO, industrieel erfgoed).
- Zichtbaarheid kunst in openbare ruimte verbeteren (o.a. via publieke website).

7

Verbinding & samenwerking

- Cultuur als verbindende factor tussen wijken, leeftijden en culturen.
- Per wijk inventariseren waar behoefte en talenten liggen.
- Cultuur verbinden aan sport (bewegingselementen in evenementen).
- Gezamenlijke initiatieven van sociaal domein, cultuur en economie stimuleren.
- Meer samenwerking tussen gemeentelijke afdelingen rond cultuur.
- Cultuurladder ontwikkelen: centraal platform met overzicht van initiatieven en planning.
- Culturaanjager aanstellen als verbinder en stimulator van samenwerking.

8

Culturele evenementen

- Duurzaamheid en gezondheid integreren in culturele festivals.
- Combineer cultuur met gezondheid bij festivals (zoals infopunten over drank/drugs, hitteplan, bewegingselementen, gezond eten).
- Meer wijkgerichte evenementen op laagdrempelige plekken zoals buurthuizen, parken en speelplekken.
- Cultuur naar de wijken brengen: verbindende evenementen met lokale bewoners en cultuurmakers.
- Evenementen benutten om diverse culturen en leeftijdsgroepen samen te brengen.

9

Data, analyse & communicatie

- Doelgroepenanalyse inzetten voor gerichte programmering.
- Gebruik postcodegegevens om bereik te meten.
- Cultureel Doelgroepenmodel gebruiken voor profilering.
- Gebruik van nieuwe media en online aanwezigheid vergroten (vooral richting jongeren).
- Cultuurplatform 'Gorinchem Inspireert' beter benutten voor zichtbaarheid.

Terugkoppeling naar de deelnemers

Tijdens het participatieproces is regelmatig aangegeven dat we in aansluiting op de themabijeenkomsten een concept Programma cultuur ontwikkelen, met daarin het geactualiseerde beleid. Daarbij zal dankbaar gebruik worden gemaakt van het meedenken van alle deelnemers.

Alle deelnemers hebben na afloop terugkoppelingsverslagen van de bijeenkomsten ontvangen. Zo dat een ieder een overzicht heeft van de bijeenkomst, de opbrengst en wat daar verder mee wordt gedaan. De opbrengst uit de themabijeenkomst benutten wij als volgt:

1

Terugblik met kernpunten

De kernpunten die betrekking hebben op het cultuurbeleid, zijn van belang voor de evaluatie van dit beleid op de aspecten: Wat ging goed, waarmee vooral doorgaan en wat ging minder goed en waar liggen kansen en mogelijkheden tot verbetering.

2

Ideeën in relatie tot het thema

De concrete en realistische ideeën verwerken we in het programma. Andere ideeën bestaan al in een bepaalde vorm, sommigen zijn niet concreet en/of uitwerking ontbreekt. Tot slot zijn er nog enkele ideeën die op de weg liggen van particulier initiatief/culturele organisaties.

3

Kansen en ideeën in relatie tot cultuurbeleid

Met daarbij een 'parkeerplaats': zelfde benadering als bij 2.

4

Kansen en ideeën over andere beleidsterreinen

Deze geven we - ter informatie en ter overweging intern door binnen de gemeentelijke organisatie aan de medewerkers van deze andere (beleids)terreinen.

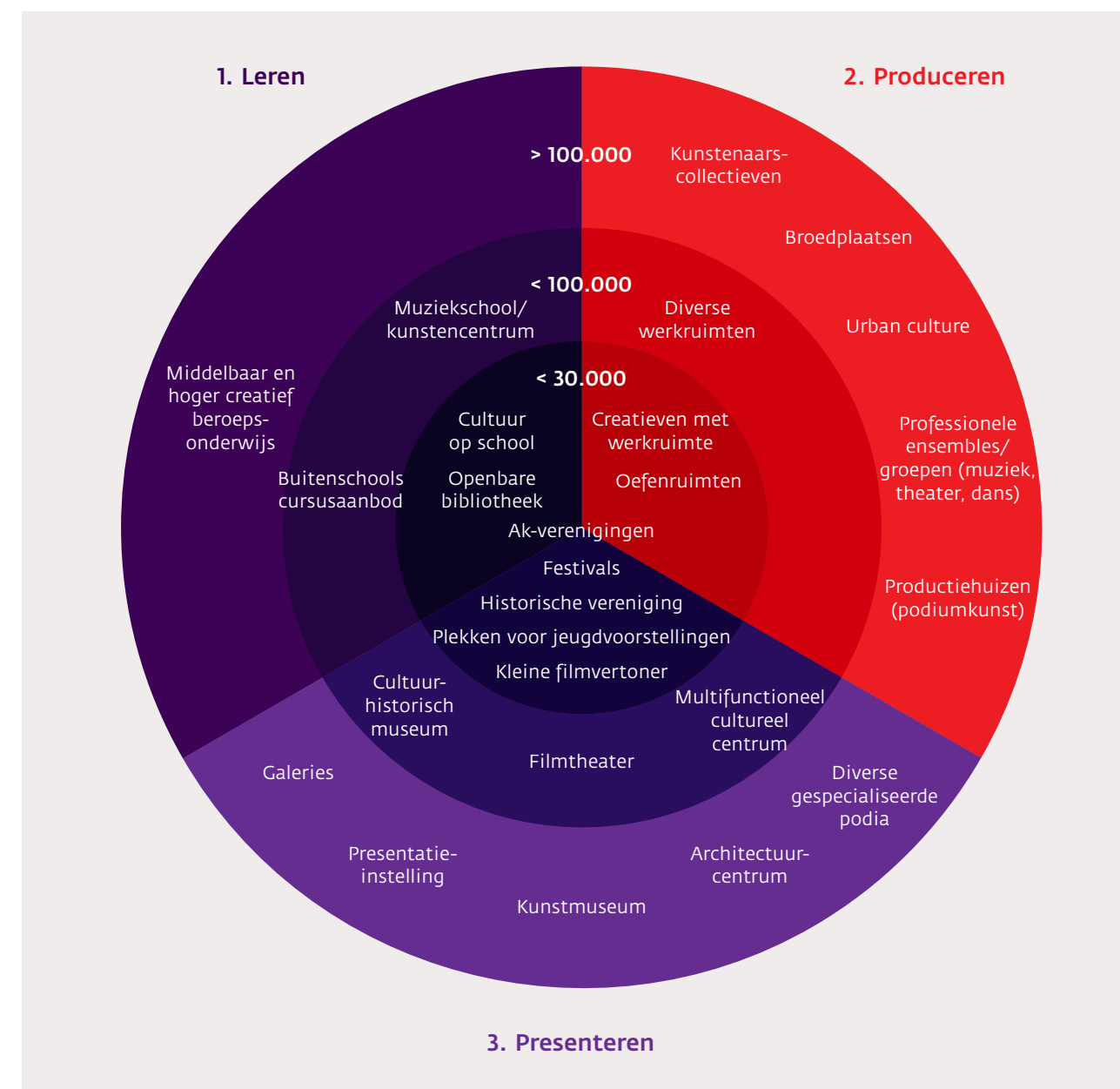
Bijlage 4

Ringenmodel culturele infrastructuur

Ringenmodel culturele infrastructuur gemeenten (Berenschot 2025).

Dit ringenmodel werd ontwikkeld om na te denken over het culturele voorzieningenniveau van gemeenten.

B. Typologie gemeente met culturele centrumfunctie

Bijlage 5

Toelichting op de drie cultuurcodes:

In het landelijk cultuurbeleid spelen drie gedragscodes een belangrijke rol: de Governance Code Cultuur, de Fair Practice Code en de Code Diversiteit & Inclusie. De codes zijn bedoeld voor een gezonde en veerkrachtige cultuursector. Hieronder worden de codes kort uitgelegd.

Governance Code Cultuur

De Governance Code Cultuur is een instrument voor goed bestuur en toezicht in de cultuursector. De code omvat het gehele besturingsproces: beleid, uitvoering, toezicht en verantwoording. De negen principes van de code vinden hun vertaling in praktijkaanbevelingen.

Fair Practice Code

De Fair Practice Code is een gedragscode voor ondernemen en werken in kunst, cultuur en creatieve industrie op basis van vijf kernwaarden: solidariteit, diversiteit, vertrouwen, duurzaamheid en transparantie. De code nodigt uit tot kritische reflectie en biedt een handreiking voor hoe de sector samen tot een toekomstbestendige arbeidsmarkt en beroepspraktijk komt.

Code Culturele Diversiteit & Inclusie

De Code Culturele Diversiteit en Inclusie biedt een kapstok om diversiteitsbeleid integraal op het terrein van personeel, publiek, programma en partners te ontwikkelen.

Het culturele veld is zelf verantwoordelijkheid voor het al dan niet toepassen van de code, maar zowel de Rijksoverheid als de Rijkscultuurfondsen zullen in het kader van subsidieaanvragen navraag doen of de code wordt gehanteerd en in welke mate. Vanuit het principe 'pas toe én leg uit' zal een organisatie uitleg moeten geven in welke mate het actief is met de Code.

Gemeente
Gorinchem